

ושכנתי ברחמים

דברי התעוררות וחיזוק בענייני השעה

גיליון מורחב

דבר העורך

תוכן הגיליון

2

מאמר מערכת

הרב **אברהם רוט** שליט"א

3

יטדות הבית

אל תרבה שיחה עם האשה
הרב **דוד כ"ץ** שליט"א

5

הכתר

"קידוש השם" - האמנם?
הרב **שמואל אולמן** שליט"א

7

לאור

הגאון הגדול רבי **יששכר מאיר** זצ"ל

8

דברי רבנינו

הרב **יהודה ברנשטיין** שליט"א

9

עינא דשמעתתא

הרב **מאיר גרין** שליט"א

10-27

ויעשו כולם אגודה אחת

מקבץ הראיונות של גדולי
ישראל שליט"א

28

והאר עינינו

הרב **יוסף גולדשמיט** שליט"א

29

שיחת חיזוק

הגאון הרב **יחיאל יעקובזון** שליט"א

צומחת לה כבר יותר משנה מציאות חדשה, המבשרת על תיקון גדול של רחוב קדוש והשראת השכינה בכל אתר ואתר. בזה אחר זה עמדו וגם ניצבו גליונות 'ושכנתי', ויצרו כמין בית מדרש משותף המאחד את יראי ה' וחושבי שמו מכל קצוות הארץ לפונדק אחד, ממנו יוצאת אורה של תורה בטהרה בעוז ובתפארה.

אך ברור לכל כי זו רק ההתחלה. גליון לחודש זה לכולי עלמא מעט או אפילו מעט מאד, ואין הקומץ משביע כידוע.

ובדיוק בשל כך נראה שהגיע העת לפנות אליכם, אחים לדעה ושותפים לשאיפה, לקחת חלק בתנופה האדירה, ולעזור לרכבת להעביר הילוך ולהגביר מהירות, הן בתדירות והן במעגל ההפצה.

זה הזמן לחתום שותפות של קבע במפעל שכל כולו קודש לה'. תנו עוז לאלוקים ותזכו להיות ממצידיקי הרבים אשר זכותם שמורה לנצח.

כתיבה וחתימה [תרתי משמע] טובה לכל בית ישראל.

בידידות

מערכת ושכנתי.

כי הרחוב ה' לנו ופרינו בארץ.

לפעמים המהלך הוא שקודם מרחיבים ורק לאחר מכן מגיע הריבוי, ופעמים שסדר הדברים הוא להיפך, ועקב הריבוי מוכרחים להרחיב. אך בנוסף לאלו, ישנה מציאות נוספת, וזה מה שקרה ב'ושכנתי'.

'באין כאחד' זו ההגדרה.

מעגל משפחות יראי ה' השקועים באהלה של תורה שנחשפו ל'ושכנתי', מתרחב כל העת, וההתרחבות כמו נוצרת מאליה. וכשאברכים יקרים רבים שאין להם בעולמם מאומה מלבד הסטנדרט וש"ס ווילנא, מבקשים להיות שותפים בהפצה של 'ושכנתי', זה מלמד כי הרחוב ה' לנו ופרינו בארץ.

איש לא פילל עד כמה זה היה נחוץ. עד כמה מרובים הם אלו אשר הרצון להתרום ולרום יחד איתם את כל הסביבה קיים בקרבם זה מכבר, ועד כמה גדולה היתה רמת החשיבות והדחיפות להקים את הבמה המפוארת הזו שנקראת 'ושכנתי'.

ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון ליהודים.

כמו קרן של אור ופתח תקוה נכבד

"ויעשו כולם אגודה אחת"

עמודים 10-27

היום הרת עולם

וכשנעמוד ביום הדין ונכריז כי ה' הוא המלך, ונדע כי גם אנו ובני ביתנו מתאימים לאותה הכרזה במלבושינו ובשאר מעשינו, נזכה בודאי לרחמנו כרחם אב על בנים ולשנה טובה ומתוקה.

♦ ♦ ♦

מזה שנה תמימה גליון 'ושכנתי' המופץ בעשרות אלפי עותקים זוכה ב"ה להתקבל בבתי המדרש ובבתי היראים בזרועות פתוחות, וזאת דוקא בזכות שהוא אינו פונה אלא לאלו השייכים לאיכות היותר מרוממת, לאלו שעבורם קיום התורה והמצוות הוא מרכז חייהם והסיפוק היותר גדול עבורם.

אברכים יקרים אלו שערכם לא יסולא בפז, אלו שעסוקים כל העת בלהשתלם ולהתעלות עוד ועוד בשלימות ההלכה ודקדוקיה, המה מעידים כי התחושה שהמצב ברחובות שלנו אינו עולה בקנה אחד עם 'ואבדיל אתכם מן העמים', התחושה כי הביגוד וחלק גדול מאד מכיסויי הראש הנפוצים נראה כאילו נלקחו ממחוזות אשר לא שערם אבותינו ואמותינו, מעיקה מאד על ליבם של שוחרי התורה בטהרתה, ובבתי רבים כבר עולים שליבה אחר שליבה באותו סולם קדוש, והעמידו גדרים וסייגים לשנות את כיוון הנסיעה לדרך העולה בית קל.

שורת הראיונות שהופיעו בסדרת הגליונות של 'ושכנתי', ראיונות מלאי תוכן שנקראו בשקיקה ובשמחה על ידי הקוראים החשובים, אשר הביעו את התפעלותם בפני חברי המערכת בפייהם ובכתבם, מופיעה כעת מחדש בנוסף לראיונות החדשים, וללא כל ספק תצא מכך תועלת מרובה בעבור כולנו.

וכאן המקום להעלות על נס את גודל שכרם של השותפים להוצאות ההדפסה וההפצה, אלו שדאגו להביא את החיזוק הנפלא הזה לאלפי רבבות בית ישראל, ובעיקר להביא לידיעתם כי מבקשי הקדושה והצניעות אינם יחידים בודדים כי אם רבים מאד המה, איש איש במקומו, ובעזרת ה' ירבו עוד ועוד. יהי רצון שיזכו להיכתב בספרם של צדיקים לחיים טובים ולשלום, יחד עם כל בית ישראל.

מערכת ושכנתי.

ונעתיק את לשונו של בעל 'מנורת המאור' (החלק השני פרק ראשון) וז"ל:

"לפי שאומת ישראל היא סגולה שהבדילה הקב"ה מכל העמים מיוחדת לקל יתברך, בחר בישראל להיות עם קדוש, ועל כן נאמר 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי', שהבדילם להיות קדושים כמו שהוא קדוש, וידמו לדרכיו, כמו שדרשו על פסוק 'והלכת בדרכיו' מה הוא קדוש אף אתה קדוש וכו', למדנו, שהבדיל הקדוש ברוך הוא את ישראל להיות נוהגים במידותיו, שנאמר 'והתקדשתם והייתם קדושים', ודרשו על זה במסכת יומא: תנו רבנן והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, אדם מקדש עצמו בעולם הזה מקדשין אותו בעולם הבא".

וכבר ידוע בשם גדולי המשגיחים, כי בעוד כלל ישראל זועקים ומכריזים בראש השנה כי ה' הוא המלך, ישנם את ה'יחידים' שזוכים גם ל'אבינו מלכנו'. ישנם את אלו שמקבלים אותו עליהם לא רק כמלך גרידא, אלא כ'מלך שהוא אבא', בהיות נפשם חולת אהבתו, ורגליהם כמו איל ירוצו לעשות רצון קונם, כי יערב להם ידידותו מנופת צוף וכל טעם.

כמה מתאים דוקא בימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, כאשר כל יהודי ממשמש ומפשפש במעשיו ועושה בדק בית מה עליו לשפר, לתת את הדעת, עלינו ועל הסובבים אותנו, האם אכן זוכים אנו להיות מובדלים בלבושינו ובהנהגתנו מדרכי אומות העולם הבדל מוחלט עד הקצה האחרון, כשם שמובדלים אנו בדעותינו ובמדענו, האם אכן זוכים אנו לתואר הנכסף של 'להיות לי'.

אין כל ספק כי הבא ליטתר מסייעין בידו, ואם כי אמנם ראש הסולם מגיע השמימה, אך מכל מקום רגליו מוצבות ארצה, וחובה עלינו לכל הפחות להתחיל לעלות בו. וגם כשידוע מראש שהנסיעה תארך שעות רבות, אין זה סיבה להימנע בשל כך מלצאת לדרך ולהישאר מקובעים לאותו מקום ולאותה דרגה רוחנית. אדרבה, מתחילים עם פתח כחודו של מחט ואז זוכים לסייעתא דשמיא.

היום הרת עולם - אם כבנים אם כעבדים. ההבדל בין בן לעבד ניכר בתחומים רבים, כשהבולט שבהם הוא הרגשת הלב.

בעוד העבד נצרך להוראות ברורות, 'ברחל בתך הקטנה, הרי שעבור הבן מספיקה תנועת אצבע קטנה, וכבר הוא שקוע בכל הרמ"ח במילוי רצון אביו.

גם אם נראה עבד או פועל הממלאים בשלמות אחר רצון מעבידם, אין זה כי אם מחמת יראת העונש או התקוה לגמול הנכסף, אך הבן האוהב את אביו - ליבו חש את אביו והוא מתענג וקורן מאושר על עצם הזכות שנפלה בחלקו לעשות את רצונו ולעבדו, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר באביו שבשמים.

יהיו רבים שיכנו זאת בתואר הנפוץ של ה'שולחן ערוך החמישי', אך עם מעט התבוננות נראה שאין זה כי אם אבן יסוד ובסיס עוד לפני השולחן ערוך הראשון.

כלפי מה הדברים אמורים?

קדושת המחנה וצניעות המלבושים הם אינם פרט נוסף במכלול פרטי המצוות, אלא סוד קיומו ונצחיותו של עם ישראל. וכפי שהכריז מרן בעל 'שבט הלוי' זצ"ל בדרשתו המפורסמת בשבת הגדול, כי בת שאיננה הולכת בדרכי הצניעות, היא מפסידה בכך ואיננה זכאית לתואר הנכסף של 'בת ישראל כשרה'.

ובאמת שמקרא מלא דבר הכתוב, "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". התנאי המקדים ל'להיות לי' הוא 'ואבדיל'. וככל שה'ואבדיל' מושלם יותר, כך ה'להיות לי' יהיה ברמה ובאיכות מעולה יותר. וכפי שמביא הרמב"ם בהלכות עבודה זרה (פ"א ה"א): "יהיה הישראל מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו, וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים".

ה'מדע' וה'דעת' של איש הישראלי אשר נמצאים כידוע באטמוספירה אחרת לחלוטין מזו של שכנו הנכרי, מקבלים יחס והקבלה שווה להבדל הנצרך והמחויב גם במלבושו ושאר מעשיו מאלו של מקבילו שאיננו מזרע ישראל.

אל תרבה שיחה עם האשה

נאמר במשנה (אבות א, ה): אל תרבה שיחה עם האשה, וכל המרבה שיחה עם האשה, גורם רעה לעצמו וסופו יורש גהינם. וביאר רבינו יונה (שם): שסוף בא לידי עבירה, אחר אשר בשרירות לבו הולך ומרבה דברים עמה, עכ"פ יעשה חטא וירד שאולה.

איסור זה חל גם על האשה, והוא מיסודות הצניעות החשובים ביותר. וכדברי המשנה (כתובות עב): ואיזהי דת יהודית... ומדברת עם כל אדם (וראה מסגרת בעמוד הבא).

ההיתר לדבר עם אשה - לצורך בלבד ובקצרה

מהו מדברת עם כל אדם שעליה אמרה המשנה שהיא עוברת על דת יהודית? נאמרו על כך שני פירושים בגמרא (שם ע"ב):

1) דיבור בשחוק [- הומור ובדיחות]. 2) שיחה בטלה [- סיפורי מאורעות, חדשות, וכל דיבור שלא לצורך]. מעשה באחת שהיתה טווה צמר בשוק, וכשעברו לפניה רב עוקבא ותלמידו זרקו לפניהם את הפלך אשר בידה, באומרה לתלמיד 'הבא נא לי את הפלך'. אמר רב עוקבא לתלמידו זוהי 'מדברת עם כל אדם' (שם בגמרא). כלומר, מותרת האשה לדבר בקצרה עם גברים כשיש צורך בדבר, אבל שיחה בטילה אפילו קצרה ביותר, אסורה משום דת יהודית, וכן האוהבת להאריך בדברים יותר מדאי (שיטמ"ק).

דיבורי חיבה וכדו' - יהרג ואל יעבור

עוד נאמר בגמרא (קידושין ע: ורש"י): אין שואלים בשלום אשה ואפי' ע"י שליח, שמא יבואו לידי חיבה. ואפילו ע"י בעלה אסור, לפי שמרגיל ליבה ודעתה אצלו.

מכאן שאסור לדבר עם אשה באופן המביא לידי חיבה וקירוב הדעת, והוא בכלל "קול באשה ערוה" (רשב"א, ברכות כד). כלומר גם כשהשיחה לצורך, יש לדבר בצורה ענינית ובלא חיבה וקירוב הדעת. דברי חיבה וקירוב הדעת אסורים גם לצורך, ולא הותרו בשום מצב.

וכה דברי השו"ע (אה"ע כא, א-ד): ואסור לרמוז בידיו או ברגליו ולקרוץ בעיניו לאחת מן העריות. ואסור לשחוק עמה ולהקל ראש כנגדה. אין שואלים בשלום אשה, ואפילו ע"י בעלה.

דיבור עם האשה להנאתו של האיש [הנאה שיש בה תאוה] אסור מן התורה. שנאמר: "לא תקרבו" (ולדעת הרמב"ן איסורו מדרבנן). ואסור גם במקום פיקוח נפש (סנהדרין עה). רמ"א (יו"ד קנז) ושו"ך (שם סק"י). אגרות משה (אה"ע ח"ד, ס).

לסיכום: ישנם שבעה מיני דיבורים האסורים בין אנשים לנשים, ואלו הן:

1) שיחה בטלה. 2) להאריך בדברים [כלומר - גם כאשר יש צורך לדבר יש לעשות זאת בקצרה, ואין להאריך בדברים, וכן פסקו להלכה הב"ח,

הבית שמואל והחלקת מחוקק (אה"ע קטו, יב). 3) דברי שחוק. 4) קלות ראש. 5) דברי חיבה. 6) קירוב הדעת. 7) להנות משמיעת קולה.

מסקנות מעשיות:

1) אין לאשה לדבר עם שכנים, גיסים, ידידי בעלה וכל אדם - אלא לצורך. וכן יש לשים לב שלא לדבר עם בעל המכולת, הלקוחות, בעלי מלאכה, המעביד וכדו', אלא כפי הנצרך לתועלת הענין בלבד.

2) הדיבור יהיה בצורה ענינית, וללא שילוב של הומור ובדיחות וכל דבר הגורם לאוירה קלילה.

3) וכן לא יהא הדיבור בצורה של חיבה [כגון, קריאה בשמו הפרטי - הוראת מרן הגרי"ש אלישיב ועוד, לפי שבזמנינו קריאה בשם פרטי מיוחדת לאנשים קרובים, וראה עוד מש"כ הנודע ביהודה (קמא או"ח, כד) דבהזכרת שמה של האשה כבר יש מבוא ליצר הרע. וכ"כ ה"בן יהודע" (סוטה ב) דאין ראוי להזכיר שם אשה], ולא בקירוב הדעת, ובכלל זה אמירת מחמאות [כגון, לומר למלצר: אתה משרת מאוד באדיבות - במקום זאת יש להודות לו בנימוס ובקצרה]. וכן אין להביע רגשות חמים [כגון, התרגשתי לשמוע שאתה בא לבקר].

בנל דיבור שהוא - יש לקצר ביותר

מדרך המוסר יש להרבות בגדרים ובסייגים, וגם בדיבור לצורך יש להשתדל לקצר ביותר.

וכך מסופר בגמרא (עירובין נג): מעשה ברבי יוסי הגלילי שהלך בדרך, ובדרכו שאל את ברוריה אשת רבי מאיר 'באיזו דרך נלך ללוד?' אמרה לו: גלילי שוטה, לא כך אמרו חכמים 'אל תרבה שיחה עם האשה', היה לך לומר 'באיזה ללוד'.

וכך כתב רבינו יונה (ספר היראה רנה): וזהו ריבוי שיחה, כאותו ששאל באיזו דרך נלך ללוד. כללו של דבר, כל מה שיוכל האדם להתרחק מהן וממשאן וממתנן ומדיבורן - יתרחק. כי תמיד היצר הרע בוער כאש להחטיא האדם, לכן צריך האדם להיות כל שעה יועץ תחבולות לעשות מלחמה עם היצר הרע.

וכן אמרו חכמי המשנה (אבות דר"נ ב, ב): צריך אדם להתרחק מן הכיעור, ומן הדומה לכיעור, ומן הדומה לדומה.

וכן נפסק להלכה בשו"ע (אה"ע כא, א): צריך אדם להתרחק מהנשים מאוד מאוד. עכ"ל. רבן של ישראל, בעל השו"ע, אין דרכו אלא להביא את ההלכה כצורתה, ואין דרכו להאריך בחומר האיסור, ואילו בהלכה זו האריך בדבריו לכתוב פעמיים 'מאוד מאוד', ללמדנו כמה נחוץ הדבר להרבות ולהזהר בהנהגות הצניעות והקדושה.

ריבוי שיחה בין איש לאשה מביא לידי ניאוף

נאמר בגמרא (נדרים כ.): **אל תרבה שיחה עם האשה שסופך לבוא לידי ניאוף. והרי"ף, הרמב"ן והרא"ש** העתיקו מימרא זו להלכה. וכתב **התשב"ץ** (שו"ת ח"ד, מב): ואפילו בדבר מצוה... רק יהיה מקצר ועולה עמה בדברים האלה, ואמר עם האשה בה"א הידיעה ולא קאמר "אל תרבה שיחה עם אשה", י"ל כי הכוונה בזה לומר שהגם שתהיה האשה נודעת בכשרות וצניעות, **עם כל זה לא ירבה דברים עמה. ובספר המנהיג** (יבמות כא:): כתב שיש בזה הרגל עבירה. **והמהר"ל** (חידושי אגדות שם) כתב **ששיחה תחילת חיבור לאשה, ומזה יבואו לידי ניאוף.**

בא וראה איך התחיל חטא בנות מדין, שאמרו חז"ל (סנהדרין קו.) שעמדו איתן על המקח בקניית כלי פשתן, ועי"ז נתקרב עד שהגיעו לחטא ונפלו כ"ד אלפים מישראל. **ובפסוק** בו מוזכר חטאו הנורא של המגדף, מוזכרת גם אמו לשמצה ככתוב (ויקרא כד): "ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן", **ומביא רש"י**: שלומית - שהיתה שואלת בשלום כל אדם. בת דברי - דברנית היתה, מדברת עם כל אדם. עכ"ל. אשה זו נענשה במידה כנגד מידה, ויצא ממנה המגדף שאף הוא חטא בדיבורו.

כתב **השל"ה** (שער הקדושה): **תחילת הזנות שיחה עם הנשים, ומתוך שיחה באין אל השחוק ומתוך השחוק באין לידי קלות ראש, ומתוך קלות ראש באין לזנות.**

בשביל הצניעות שווה למרוח

פעולותיו והליכותיו של **הגאון הגדול רבי יהושע ישעיה נויברט זצ"ל** מח"ס "שמירת שבת כהלכתה" וראש ישיבת "נתיבות חכמה" היו תמיד מתוך מחשבה מתמדת על כל צעד ושעל. מספר תלמידיו: **באלול תשס"ו** הייתי בביתו, וישב לחתום על מכתבים שהשיבה שולחת לתורמים, שמתפללים לעילוי נשמת יקיריהם וכדו', ורבינו זצ"ל כתב וחתם על כל מכתב ומכתב, וראיתי שכאשר המכתב היה מופנה לאיש, כתב "ובידידות רבה", ואילו כשנשלח לאשה שתורמת

לישיבה כתב "ובכבוד רב", וכשהתפלאתי על החילוק, הסביר לי שצריך לשים לב מה כותבים, ולא לכתוב לאשה "ובידידות".

זהירות זו גרמה לטירחא גדולה, לעבור על כל מכתב ומכתב לראות מי הנמען ורק אחר כך לחתום, ואף שיכל לכתוב גם לגברים "בכבוד רב", וכך לחסוך זמן ולחתום בזריזות על כל המכתבים, לא עשה כן, כנראה, כי סבר שלידידי הישיבה מגיע את מלא הברכה של "בידידות".

בידינו הדבר

ולהרים את המצב הרוחני של עמ"י יותר ויותר. שהרי ידועים דבריו של מרנא הגאון **רבי ישראל סלנטר** שכאשר בחור ישיבה בליטא מתרפה בלימודו - יהודי אחר בפאריז מתחיל לחלל שבת. וזה מכיון ששישים ריבוא נשמות ישראל מאוחדים - והם באמת נשמה אחת, ולכן כאשר יהודי מתחזק במצוה מסוימת הרי זה משפיע באופן מידי, על כל עם ישראל. ובמיוחד מחזק את כח וקדושת המצוה שבה התחזק, ובמיוחד אם רבים הם המתחזקים ביחד הרי כח קדושת המצוה מתחזק מאוד, וכך מתחזקת שמירת מצוה זו ע"י כלל עמ"י.

וכפי שמסופר שמרן **הרב שך** הלך פעם עם מקורבו בשבת בגבולות בני ברק, וראו מכוניות נוסעות בשבת, שאל הרב שך את מלווהו - היודע אתה מדוע עד כאן יש שמירת שבת ומכאן לא? ענה לו המלווה שזה מכיון ששם גרים יהודים שלא זכו לשמור שבת. אמר לו הרב שך שלא זו הסיבה, אלא ששמירת השבת שלנו משפיעה על כל האזור וזה מתפשט עד לשם, אך אם היינו שומרים שבת בדרגה יותר גבוהה, זה היה משפיע הרבה הרבה יותר.

נמצינו למדים שאם אכן איכפת לנו ממצבו של עמ"י, ואנו באמת שואפים ורוצים שכל בנות ישראל יתנהגו בצניעות ובקדושה - הרי בידינו הדבר, שהרי בכל חיזוק שנקבל על עצמינו בצניעות, ובמיוחד אם נתאמץ ונקריב קרבן אמיתי למען זה, הרי אנחנו חלק מכלל המתחזקים שביחד אנו מחזקים מאוד מאוד את כח הקדושה בעולם. ומי יכול לשער כמה יהודיות יזכו לחזור בתשובה, וכמה וכמה יהודיות יזכו לעלות מעומק הדיוטא התחתונה שבה הן נמצאות למקום גבוה וקדוש יותר.

וכשנגיע לשמים לא נבין איך כל החיזוק הזה קשור אלינו, ושם יראו לנו עד כמה שמעשינו הלכאורה קטנים השפיעו וחיזקו את כל עמ"י.

שנזכה כולנו להתחזק ולחזק ולראות ביצועת עם ישראל ובהרמת קרן כבוד שמים במהרה בימינו.

(מ'קו אילת השחר' - חיזוק הצניעות לנשים - 02-5495372)

זכינו שאכשר דרא וציבור החרדים לדבר ד' גדל מיום ליום - ישיבות וכוללים נפתחים מידי יום ביומו, ארגוני חסד מתפתחים וגדלים, ולא נותר לנו אלא לחכות לבנין בית המקדש ולגאולה השלימה.

אך האם אפשר לשכוח מאחינו התועים האומללים כל כך?! הרי מדובר במליונים של יהודים שחיים בחושך נורא, ומתדרדרים מיום ליום, בלי כל טעם בחייהם, ואם נזכר להרגע במצבם הנוראי בעיני הקדושה והצניעות רחמנא ליצן, אשר אי אפשר לומר עליהם "נמשל כבהמות נדמו" כדי לא לבייש את הבהמות... וממש איבדו כל רגש אנושי - בחוסר לבוש וחוסר הפרדה איומים ונוראים, הרי כשנעלה זאת על ליבנו איך אחיותינו - בנות לאמהות הקדושות אשר גם נשמתם חוצבה מכסא הכבוד והיא חלק אלוך ממעל, והקדוש ברוך הוא אוהב אותם אהבה עצומה ונוראה ובמסתרים תבכה נפשו על מצבם הנוראי, איך לא נזיל דמעות כים בכל עת שנעלה זאת על ליבנו, שהרי יהודים ויהודיות אלו שהם תינוקות שנשבו או עכ"פ לא רחוק מכך, לא היו אמורים להתנהג פחות טוב מאיתנו, ואם לא שהחטא גרם, היו גם הם חיים היום בקדושה ובצניעות, ועובדים את הקב"ה בכל ליבם ומקדשים את שמו בעולם.

האם אפשר להשלים עם מצב כזה?!

האם אנחנו יכולים לשבת איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו - ולומר שלום עליך נפשי, די לי בכך שאני, משפחתי וקהילתי שומרי תורה ומצוות. ומצבו הכללי של עם ישראל לא מענין אותי?!

ודאי וודאי שמי שהניצוץ היהודי לא כבה בליבו, לא יכול להשלים בשום פנים ואופן עם מצב בו רוב רובו המוחלט של עם ישראל מתים לחלוטין מבחינה רוחנית, ואש תלהט בקרבו, בשאיפה עצומה לחזרת עמ"י למוטב. אך כאן נזעקת השאלה - מה ביכולתנו לעשות? הרי לא כל אחד מתאים לעסוק בקירוב רחוקים, ולא זה התפקיד המוטל על כל אחד ואחד. האם מי שלא מתאים לכך באמת אין לו מה לעשות?

אולם האמת היא שכל אחת יכולה לפעול ולהשפיע גדולות ונצורות,

הנחת

הרב שמואל אולמן שליט"א

"קידוש השם" - האמנם?

"קידוש השם" - האמנם?

הפעם נביא במדור זה מכתב שנכתב (בשנת תשע"ג) כתגובה לטענה הנשמעת מפעם לפעם, לפיה ישנה כביכול "מצוה" לאשה להתלבש יפה בצאתה לרשות הרבים, כיון שבכך היא גורמת ל"קידוש השם" בעיני הציבור הכללי וכד' ומהוה דוגמא לאחרות וכו'. והרי הדברים:

לנכוד ... , שמענו את הדברים, והרינו להגיב עליהם.

הזכרה הטענה שישנה "מצוה" של "קידוש השם" בכך שנשים מתלבשות יפה בחוץ. כפי הנראה טענה זו מתבססת על דברי הגמרא במסכת יומא דף פו עמוד א' שהביאה כדוגמא לקידוש השם את המאמר דלהלן: "ואהבת את ה' אלקיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו באמונה ודיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו -

אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה, או להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו... אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוני שלמד תורה... ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו". **ומבואר** שכאשר אדם גורם שיאמרו עליו הבריות "ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו" הרי הוא מקיים בזה מצות קידוש השם. ומזה נלמדה הטענה שכמו"כ נשים צריכות להתקשט ולהתלבש בצורה נאה בחוץ, כדי שיאמרו הבריות "כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו".

אמנם הדבר פשוט, ש"נאים דרכיו" ו"מתוקנים מעשיו" הכוונה היא למעשים ודרכים נאים ומתוקנים מצד עצמם, מצד מדת דרך ארץ והתנהגות אנושית בסיסית המובנת ופשוטה לכל יושבי תבל מאז ומעולם, כמו שאמרו חז"ל "דרך ארץ קדמה לתורה", וכגון הדוגמאות שהובאו בגמרא הנ"ל "משאו ומתנו באמונה"

ו"דיבורו בנחת עם הבריות", שאין כלל מקום לספיקות בכך ש"משא ומתן באמונה" ו"דיבור בנחת עם הבריות" הם מעשים נאים ומתוקנים ואילו ההיפך מזה הם מעשים מכוערים ומקולקלים, והם דברים מוסריים מינימליים המובנים מאליהם לכל בן תרבות באשר הוא, ואינם נוגעים לתרבות מסוימת דוקא.

דוגמא נוספת לכך מובאת בגמרא במסכת שבת דף קיד. "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה, שנאמר כל משנאי אהבו מות אל תיקרי משנאי אלא משנאי", ופירש רש"י: "משנאי, שממאסין עצמן בעיני הבריות והבריות אומרים אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומגונים, נמצא זה משנאי את התורה". גם כאן מדובר ב"רבב על בגדו"

דהיינו כתמי שומן על הבגד, שזהו דבר פשוט מצד עצמו [לכל באי עולם מאז ומתמיד] שללכת בבגד מלוכלך בכתמי שומן זהו דבר מגונה ומאוס, ואין זה דבר שמקורו בתרבות מסוימת וכד'.

אמנם הנדון שלנו לא כן הוא, שהרי מה שאנו רואים כיום שנשים הלבשות יפה בחוץ נתפסות בעיני הבריות כ"נאים דרכיו" ו"מתוקנים מעשיו", תפיסה זו מקורה בתרבות הגויים, בתרבות המערב השולטת כיום ברוב העולם, הדוגלת בפריצת גדרי הצניעות ובהוצאת האשה לרשות הרבים, ואינה רואה כל פסול בכך שאשה תופיע אף בלבוש מושך, ומשם באה וחדרה אלינו רוח זו שאשה צריכה להיראות יפה בעיני הבריות וזוהי הנהגה נאה ומתוקנת, וכמובן שתרבות זו הינה מנוגדת לחלוטין לרוח תורתנו הקדושה המורה כי על האשה להצטנע מפני הבריות, ומקומה הטבעי הוא בביתה, ויציאתה לרשות הרבים הינה מחמת ההכרח בלבד, (עי' רמב"ם אישות יג יא וטור אה"ע סי' עג), ועל כן גם כשהיא בחוץ עליה להופיע בהתאם

אין שום מצוה של
"קידוש השם" בהנהגה
כזו שכל מה שהיא
נחשבת בעיני הבריות
ל"נאים דרכיו" ו"מתוקנים
מעשיו" זהו רק מחמת
מושגים שמקורם
בתרבות זרה והפוכה
מרוח התורה והיהדות.

לרוח זו. וא"כ הדבר פשוט שאין שום מצוה של "קידוש השם" בהנהגה כזו שכל מה שהיא נחשבת בעיני הבריות ל"נאים דרכיו" ו"מתוקנים מעשיו" זהו רק מחמת מושגים שמקורם בתרבות זרה והפוכה מרוח התורה והיהדות.

כמובן שלא מדובר על לבוש מלוכלך ומאוס¹, אלא על לבוש נקי ומסודר אך פשוט בתכלית הפשטות, או על בגדים רחבים במיוחד. ואיננו באים לדון כאן האם חייבים ללכת כך או לא, אלא רק לומר שאין בזה צד של "חילול השם", ובהימנעות מלבוש כזה אין שום צד של "קידוש השם".

והנה יש המנסים לחלק שאמנם לבוש יפה מאד המושך את העין הוא אסור, אך לבוש "נאה ומלא חן" שאינו מוגזם ביופיו ואינו מושך תשומת לב לא רק שהוא מותר אלא הוא גם ראוי ורצוי ומצוה ללבושו. אמנם מעיון במקורות עולה כי בדורות הקודמים לא מצאנו מי שהעלה רעיונות כאלו, והקו הכללי הוא להצטנע ולהתחבא כמה שיותר. (ושוב, איננו נכנסים כאן ל"אסור" ו"מותר", וגם קשה לתת בזה גדרים ברורים, אלא כוונתנו שכל מיעוט יופי יש בו תוספת צניעות והוא דבר חיובי וראוי). ורק משנכנסו אלינו בדורות האחרונים מושגי תרבות המערב, החלו להישמע אצלנו קולות אלו שמצוה על האשה להתלבש יפה בחוץ משום "קידוש השם" וכו'.

והנה כבר היה לעולמים, שרב אחד מאמריקה לפני כתשעים שנה כתב בספרו להתיר לנשים ללכת בגילוי ראש במקום שכן הוא ה"מנהג", והוסיף לטעון שכיסוי ראש גורם ל"חילול השם" נורא בין הגויים, וכן לענין גידול זקן לאנשים באמריקה כתב הנ"ל דיש בזה "חילול השם" בעיני הגויים, והשוה זאת לת"ח שיש רבב על בגדו.

ובקובץ 'דגל ישראל' שיו"ל בני-יורק, (גליון מס' 4 - ניסן תרפ"ח עמ' 13), פרסם הגאון **רבי אליהו קלאצקין** זצ"ל מגדולי ירושלים 'מכתב ביקורת' נגד הרב הנ"ל, [והביא הגרא"ק מכתבו זה גם בספרו 'דברים אחדים' (ירושלים תרפ"ט) אות מה], ואחר שדחה את 'היתר' גילוי הראש, הוסיף וכתב: "ומה שכתב שיש בזה האיסור וכן באיסור גילוח הזקן שנמאסין בעיני הבריות, וכעין מה שכתוב בת"ח שנמצא רבב על בגדו שעליו הכתוב אומר כל משניאי וגו', כבר ביארתי מה שכתוב באו"ח שאל יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו, הגם שאמרו רז"ל גדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה (ברכות דף י"ט), **היינו מה שהוא בזיון בעצם** וכגון ההולך ערום בלא לבוש וכדומה, **ולא מה שהוא**

1. **ואמנם** גם בזה מצינו בתלמוד ירושלמי (תענית פ"א ה"ד) על חסידא דכפר אימי שכשלא היה בביתו אשתו היתה לובשת בגדים מלוכלכים כדי שלא יתן אדם עיניו בה, והביא מעשה זה מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בספרו 'אורחות יושר' ע' צניעות. ועוד מצינו בספר 'אורחות יושר' הקדמון, לרבי יצחק מולכו מסלונקי [לפני כמאתים וחמישים שנה] שכתב: "ושמעתי באשת חיל שהיתה יפת תואר, והיתה נוטלת פחם ואבק קוטרא שעל פי התנור ומשימה על פניה שלא תהא נראית יפה בפני בני אדם ויכשלו בה, ובפני בעלה היתה רוחצת פניה". **נדגיש, כי לא הבאנו דברים אלו בכדי ללמוד מזה הנהגה למעשה כיום, אלא בכדי שנקבל את הפרופורציה הנכונה כאשר דנים בנושאים אלו.**

פחיתת הכבוד רק אצל בוזי תורה ומצוה, באשר לעג וקלון אנשים כאלו במה נחשבו. ועיי"ש עוד שהאריך בדברים נכוחים.

הזכרתם עוד שצריך ללכת לפי הפסקים של גדולי ישראל, ובכן לפי הידוע לנו לא מצאנו בדברי אף אחד מגדולי ישראל מקור למצוה חדשה זו של "קידוש השם" בכך שנשים מתלבשות יפה בחוץ. הגר"ש וואזנר זצ"ל בשו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן לג, וכן הגאון רבי בנימין יהושע זילבר זצ"ל בספרו "אז נדברו" בכמה מקומות - דנו בנושאים אלו, ובכל אריכות דבריהם לא העלו כלל צד כזה שאדברה מצות "קידוש השם" יש בזה.

ומה שמצאנו "חילול השם" בנוגע לצניעות, הוא בספר 'אורחות הבית' עמ' קנב שם הובאו דברי מרן הגרא"מ שך זצ"ל שאמר: "נוצר היום מצב רח"ל, שאצל הערבים - להבדיל - הולכים יותר בצניעות מאשר אצל אחינו בני ישראל, והרי זה חילול ה' נורא שהעם הנבחר ירוד ומחולל כבודו בין הגויים!" כלומר, שמצב זה שנשות ישראל הולכות בפחות צניעות מהערביות זהו "חילול השם"² הרי ש'קידוש השם' ו'חילול השם' נמדד רק במושגים של התורה והיהדות³, וכן בענייני 'דרך ארץ' ש - קדמה לתורה וכו', אך לא ב'דרך ארץ' שהיא היפך התורה.

ונסיים בדבריו של הגאון רבי יהודה לייב פיינ הי"ד, גאב"ד סלונים, (זקינו של הגאון רבי ראובן פיינ זצ"ל), בדרשת שבת חזון - תרפ"ד, אשר באותה שנה רבנים רבים בליטא עוררו בדרשתם על נושא הצניעות, לאור קריאתו של מרן החפץ-חיים זצ"ל במכתבו המפורסם מאותה תקופה. הדברים הובאו בספר 'קובץ דרושים' סי' ז', ואלו דבריו:

"לפנים בישראל היו הבנות סמל התום והטוהר והצניעות, והישרים מבין אומות העולם ורועיהם היו מוכיחים את בני אומתם שילמדו צניעות מכנסת ישראל המשולה ליונה, ועכשיו אוי נא לנו כי חטאנו ובאנו לכלל זה כי כהני האומות מוכיחים את צאן מרעיתם שלא ילמדו מבנות ישראל, ובת ישראל הטהורה והתמימה נהפכה לסמל הפריצות והשחצנות, ונמצא כי מלבד עון הגדול **ד'לפני עור** לא תתן מכשול' אשר עוברות להחטיא את הרבים, עוד יש בידם עון **חילול-השם** החמור".

2. והנה אם תעזו כיום בת ישראל להתלבש בצניעות מופלגת כמו הערביות מיד יזעקו עליה "חילול השם!", ואילו בדברי מרן הרב שך זצ"ל מבואר בדיוק להיפך: ואף שאם היתה אחת שואלת את מרן זצ"ל האם ללכת כמו הערביות ברור שלא היה מורה לה לנהוג כך למעשה, מכל מקום המצב הזה בכללותו הוא חילול השם.

3. סיפר הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, שכשהיה בחו"ל היה הולך בשבת בבוקר לביהכ"נ כשהוא מעוטף בטלית, דבר שלא היה מקובל שם כלל והיה זה מראה משונה מאד. פעם אחת כשהגיע סמוך לביהכ"נ עבר לידו יהודי שבא בשבת ברכבו לביהכ"נ, ופתח את חלון הרכב וצעק לו: "רי' שלום! חילול השם!..."

לאורם

מדברי גדולי ישראל זצוק"ל

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל

השמחה ב"אשר בחר בנו מכל העמים"

ברשות גדולי הדור, וברשות הקהל הקדוש הזה, אני רוצה לומר נקודה חשובה מאוד.

לפני תקופה בימי הקיץ פגשתי זוג שב"ה חרדים, הבעל קובע עיתים לתורה, האשה לבושה בצניעות, אבל היו איתם בנותיהן הקטנות שלא היו לבושות כראוי. שאלתי אותן: מה זה? אתה לא דואג לבנות שלך? אמר לי היהודי הזה: **הן עדיין קטנות, הן רוצות להיות כמו כולן!** אני לא נכנס על פי הלכה מאיזה גיל צריך לשמור דיני צניעות, היום יש לזה דין אחר לגמרי, כתוב "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר", מה זה 'לא יהיה בך אל זר', אומרים לנו חז"ל **זהו אל זר שבקרבתך**. יש לנו עבודה זרה בתוך הלב שלנו. אם בוחרים ללכת בדרכי הגויים, ואצלנו בארץ - ללכת בדרכי הרחוב, זה נקרא עבודה זרה, **זהו אל זר שבקרבתך**.

אומר לי היהודי "הבנות שלי רוצות ללכת כמו כולן, הן עדיין קטנות", מה זאת אומרת 'כמו כולן'? הרחוב היום זה עבודה זרה, ברחוב רוצים ללכת כמו גויים, הם רוצים להשתוות מה שיותר לחיי ההבל והריקנות של הגויים. יש גם אצלנו בתוך עם ישראל כאלה שהם שונאים את הצניעות, שונאים את המידות הטובות. בת קטנה מתגאה 'אני הולכת כמו כולם', זה עבודה זרה. אני לא מדבר אם יש כאן הלכה של 'ערוה' פחות מי"ב, אבל אם הבנות לומדות את דרך הרחוב זה עבודה זרה, זה אל זר שבקרבתך.

אנחנו חושבים שהבית יעקב יחנכו, אבל **אם בבית לא מחנכים - גם 'בית יעקב' לא יעזור**.

בעבודה זרה כתוב "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים", פיתוי הלב, שאנחנו רוצים להיות כמו כולם, 'וסרתם' - רק מעט סרים מהקדושה, מיד 'ועבדתם אלהים אחרים', בסוף 'והשתחוויתם להם'. זה מה שהיום חסר כל כך. **זה לא הנושא אם מקפידים על סעיף בשולחן ערוך, זה הכל עבודה זרה, כל דבר של הרחוב זה עבודה זרה**.

ויש כאלה בנות ב'בית יעקב' גם כן, עושים מינימום, אומרים להם צריך ללכת שרוולים קצת יותר מחצי, הם מודדים את זה במילימטרים, מינימום שבמינימום, למה, קצת עבודה זרה הם רוצים, לא רוצים להשתחרר מן ההשפעה של הרחוב. תדעו לכם, הרחוב זה עבודה זרה וריקנות נוראה.

אם אנחנו יכולים לחנך את הבנים והבנות שאין לנו עסק עם הרחוב, אנחנו יודעים שאנחנו ציבור של עובדי ה' בשמחה ובאהבה - אז יש לנו קיום, אבל אם אנחנו מגדלים בנים ובנות שהם בליבם חושבים 'זה דבר טוב להיות כמו כולם', וכואב להם כל יום שהם צריכים להתלבש בצניעות, אם זה כואב להם אז כל החינוך לא שווה כלום. **אנחנו צריכים לחנך אותם ששמחה היא לנו**.

הרחוב זה עבודה זרה, הרחוב זה רציחה, שום דבר לא ייצא מזה, אנחנו נחנך את הילדים שלנו שאנחנו לא כמו הרחוב, ברוך אשר בחר בנו, שאנחנו לא שייכים להם. שידעו שהם הולכים בצניעות לא כיון שהמורה דורשת, הולכים בצניעות לא כיון שאחרת לא יקבלו אותם בבית ספר טוב, הם הולכים בצניעות כיון שהם שמחות בזה, רוצים להיות רחוקים מכל העבודה זרה של הרחוב. אנחנו צריכים להבין את זה, לתת את האהבה הזאת, את השמחה הזאת, ברוך אשר בחר בנו מכל העמים, 'מכל העמים' זה כולל גם יהודים שהולכים בדרך העמים, זה כמו גויים. זה השמחה שיש לנו, שאנחנו לא כמו הגויים, ולא כמו היהודים הגויים. יש גם יהודים

גויים, הרב דסלר אמר שיש ענין של גרים יהודים, מי שמחזיר לתורה יהודי שמתנהג כמו נכרי, זה נקרא גיור של יהודי, הוא יהודי ומגיירים אותו.

אם אנחנו מרחיקים את הבנים ואת הבנות מן הדרך הזה של הרחוב הקלוקל והריק, בזה אנחנו מרוממים את הילדים שלנו, נותנים להם את השמחה בתורה ומצוות, ולא שבלב כואב להם "למה אני צריך להיות יותר טוב מכולם, ברחוב כולם הולכים ככה, זה טוב להיות כמו הרחוב", אם הילדים חושבים ככה - זה חסרון בחינוך שלנו. צריך לתת להם את השמחה הגדולה הזאת, ברוך ה' שאנחנו לא כמותם, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, תורתו תורת אמת, שחי וקיים לעולם ועד. אנחנו לא תלויים בכל המודה, בכל האופנה, בכל העבודה זרה הזאת.

אם אנחנו הולכים ברחוב ומסתכלים בחנויות וכל אחד אומר 'זה אני רוצה לקנות' 'זה אני צריך', על זה כתוב "איכה יעבדו הגויים האלה את אלוהיהם ואעשה כן גם אני", אם רק מסתכלים בכל חנויות הפאר האלו, שלא מוכרים שם בגדים צנועים, אם הילדים אומרים 'ואעשה כן גם אני' - זאת אומרת אני רוצה את העבודה זרה הזאת.

בעצם היו צריכים להחרים את החנויות האלו, שלא ימכרו בכלל שמלות כאלו, שלא ימכרו דברים שזה המודה של הגויים, איזה מנוול טיפש בפר"ז ממציא שם איזה בגד אז כולם צריכים ללבוש אותו? זה המודה שיש היום, היו צריכים להחרים את החנויות, אפילו בבני ברק עיה"ק אפילו בירושלים יש כאלו חנויות, צריכים להחרים אותם. ומה עושים אנחנו, נשינו ובנינו מסתכלים ברחובות, מסתכלים 'אולי אני יקנה את זה' 'אולי אני יקנה את זה'. יותר גרוע, הולכים לחנות מבקשים שימדדו להם את זה אבל בסוף אומרים 'אני יבוא פעם אחרת', אין להם אפילו כסף לזה. זה הכל נקרא 'פן יפתה לבבכם', פיתוי הלב.

ברוך ה' שהתאספנו היום, אם נקבל חיזוק, כל אחד ואחד, נתקדש יותר בקדושה, אז הקב"ה ירחם על עמו ישראל, יסיר מאיתנו כל צער ומצוקה.

(מדבריו בכנס החיזוק המרכזי לאברכים בעיר נתיבות - תשס"ז
ניתן לשמוע בטל': 0747-962286 - שלווחה 33)

מעשה רב

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל ראש ישיבת 'הנגב', עבר ניתוח בעיניו בשנתו האחרונה, ועקב כך לא היה יכול לראות בעיניו במשך כשלושה חדשים. באחד הוועדים שמסר בתקופה זו בספר "נפש החיים", התבטא ואמר: "כל דבר שקרה לי בחיים יודע אני מה הסיבה שארע לי כך מן השמים, אולם הדבר הזה שכהו עיניי לא ידעתי בתחילה מהי הסיבה לכך, שכן מעולם לא פגמתי בעיניים! אולם לאחר שעשיתי חשבון נפש מעמיק ביותר, הגעתי למסקנה שהדבר אירע לי היות והייתי נותן שיעורים בסמינרים, ולא הורדתי את המשקפיים." [וזאת למרות זקנותו ושעיניו היו עצומות, וכפי שהעיד על עצמו שלא פגם בקדושת עיניו...]

(ספר אוצר פנינים ועובדות - עפ"י מאיר עיני חכמים עמ' 54)

המקום הראוי להתקשט (3)

"רב אדא בר אהבה חזיה לההיא כותית דהות לבישא כרבלתא בשוקא, סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה".

(מסכת ברכות דף כ.)

"כרבלתא - שם לבוש חשוב". (רש"י שם)

"ולפי' רש"י נראה בעיני שהפריצות היה שהלכה במלבוש חשוב לשוק בלא כיסוי סרבל".

(מהרש"ל שם)

...

"ולכן רע לי המעשה שהתחילו בנות ישראל לנהוג בלבישת האדום, מה שלא שער אבותינו בימי חורפי ואפילו בכל מיני צבעים היו נזהרות חוץ משחור ולבן".

(יוסף אומץ - למוהר"ר יוסף יוזפא האן מפפד"מ,

תלמיד הב"ח, נפטר בשנת שצ"ז - דיני נדה וערוה - דף קצט: בדפ"ר)

...

1. פירוש: רב אדא בר אהבה ראה גויה אחת שהיתה לבושה בשוק בבגד ששמו "כרבלתא", הוא חשב שהיא בת ישראל, ולכן קם וקרע מעליה בגד זה.

2. עיין בשו"ת שבט הלוי ח"ב סי' סג שהביא דברים אלו וכתב ע"ז: "ואם כי לצערנו אין ביכולתנו להעמיד הדת על תילה בכל אלו הדברים, אבל...". כלומר שתיקון ענין זה הוא בכלל העמדת הדת על תילה.

"וכן שלא תלכנה לטייל בחבורה בשווקים וברחובות, על אחת כמה וכמה עם מלבושי צבעים ורקמה, אם לא ברדיד על גביהן".

(היעב"ץ - בסידורו 'עמודי שמים' ח"ב, חלון המצרי, עט: בדפ"י)

...

"גם ענין השפחות אשר הם תקלה לישראל, אשר הם לובשות רקמה ויזנו אחריהם, שתגזרו שלא ילבשו להן רק בגד שחור מאפרילתון או כיצא בו, והיריעות שיהיו מיריעות עבות ולא דקות".

(שו"ת 'זכרון יהודה' - לרבינו יהודה בן הרא"ש - סימן צ"א)

...

"שאלו תלמידיו את רב יוסף, מהו עזאזל, אמר להם: כיון שעמדו דור המבול ועבדו עבודה זרה היה הקב"ה מתעצב, מיד עמדו שני מלאכים שמחזאי ועזאל ואמרו לפניו רבונו של עולם הלא אמרנו לפניך כשבראת את עולמך מה אנוש כי תזכרנו, אמר להם ועולם מה יהא עליו, אמרו לפניו רבונו של עולם היינו מסתפקים בו, אמר להם גלוי וידוע לפני אם אתם שרויין בארץ היה שולט בכס יצר הרע והייתם קשים מבני אדם, אמרו לפניו תן לנו רשות ונדור עם הבריות ותראה איך אנו מקדשים שמך, אמר להם רדו ותדורו עמהן, מיד קלקלו עם בנות האדם שהיו יפות ולא יכלו לכבוש את יצרן... ועזאל היה על מיני צבעונין ועל מיני תכשיטין של נשים שמפתים את בני אדם להרהור עבירה... שמחזאי חזר בתשובה... עזאל לא חזר בתשובה ועדיין הוא עומד בקלקולו להסית בני אדם לדבר עבירה בבגדי צבעונין של נשים, ולכן היו ישראל מקריבין קרבנות ביום הכיפורים איל אחד לה' שיכפר על ישראל ואיל אחד לעזאזל שיסבול עוונותיהם של ישראל והוא עזאל שבתורה".

(ילקוט שמעוני - בראשית אות מד)

כאשר נודע לי על צרתכן - עליתי אל מקום גבוה ובקשתי עליכן רחמים ולא הועיל לי כיון שעברתן על 'אסור יחוד' עם הגוי, ועליתי למקום גבוה יותר והתחננתי שתעמד לי זכות התורה שהרבצתי בישראל בחיבורי 'נתיבות המשפט' והצלתי אתכן. ומעתה תהיינה זהירות באסור יחוד.

כל זאת ספרה הבת לאנשי הקהילה בעיר והם כתבו זאת בפנקס לזכרון עולם. (מתוך הספר 'אור ההר' חלק ו')

...

וכי דברי חז"ל לא שוים כמה פרוטות?

מעשה שהיה עם ה'בית ישראל' מגור שנכנס לחנות וראה איזה אדם המרבה להתווכח עם המוכרת בעבור שתעשה לו הנחה ותוזיל לו כמה פרוטות.

פנה אליו האדמו"ר ושאל: וכי דברי חז"ל שאמרו אל תרבה שיחה עם האשה, לא שוים גם הם כמה פרוטות???

טיפול חזק

בעל נתיבות המשפט זצ"ל

איסור יחוד

בפנקס הקהל של העיר ליסא, מקום רבנותו של רבי יעקב - בעל 'נתיבות המשפט' מסופר מעשה נורא שארע לבתו שהיתה אלמנה, ובתה עמדה להינשא. האם והבת נסעו עם עגלון גוי לאחת הערים בכדי לקנות בגדים ושאר צרכי חפה עבור הכלה.

הגוי ידע שמצוי בידן כסף רב, ובדרך ערמה הצליח להוליך אותן לביתו, וקרא לחברו, ושדדו מהן את כספן. לאחר מכן קשרו אותן בחבלים והדליקו את התנור כדי לשרפן. בינתיים הניחו את הכסף על השלחן, והתדיינו ביניהם כיצד לחלק את הכסף. פתאום נפתחה הדלת ונכנס קצין גרמני לבית, ושני השודדים ברחו. הקצין שחרר את השבויות, החזיר להן את כספן והוליכן עד לאכסניה בעיר.

בלילה בא בעל 'נתיבות המשפט' בחלום אל בתו ואמר לה: דעי,

עיונא דשמעתתא

הרב מאיר גרין שליט"א

מנהג ישראל בזמן חז"ל בענין אורח הלבוש

ללבושה, ולא אמרו ולא הניחוהו לעבוד בה.

עוד כתב הרמב"ם שם וז"ל: ולא יהיו בגדיו סחובין על הארץ כמו בגדי גסי הרוח אלא עד עקבו, ובית יד שלו עד ראשי אצבעותיו, ולא ישלשל טליתו מפני שנראה כגסות הרוח אלא בשבת בלבד אם אין לו להחליף, עכ"ל.

ומקורו מהגמ' בשבת (ק"ג א') אמר רב הונא אם יש לו להחליף [מי שיש לו בגדים לבד מאותן שלבש בחול] יחליף [לכבוד שבת], ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו, [כלפי מטה שיראו ארוכים, והוא מדת עשירים היושבים בביתם ואינם צריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה וכבוד שבת הוא (רש"י)]. מתקיף לה רב ספרא והא מיתחזי כרמות רוחא, כיון דכל יומא לא קעביד והאידינא הוא דקא עביד לא מיתחזי כרמות רוחא, ע"כ.

(ב) ההפך בין בגדי האנשים לבגדי הנשים מבואר בש"ס שהיה בתרתי שבגדי הנשים היו רחבים וכן ארוכים יותר מבגדי האנשים, דהנה בסוגיא דשבת הנ"ל מיייתי דברי רבא דאמר לא אמרן [שאסור להבחין בשבת לאור הנר] אלא [בבגדים] דבני מחוזא אבל דבני חקלייתא מידע ידעי, ודבני מחוזא נמי לא אמרן אלא דזקנות אבל דילדות מידע ידעי, ופי' רש"י שבני מחוזא שלא עסקו במלאכה היו **בגדיהם רחבים כשל אשה**, אבל דבני חקלייתא דהיינו העוסקים בחקלאות בעבודה בשדה היו בגדיהם קצרים יותר, ושל נשים רחבים בתי יד שלהן, דזקנות קצרים במקצת, ושל אנשים מעונגין רחבים, ודומין זה לזה, וגזרינן שמא יטה. אבל דילדות רחבים הרבה, ואין של אנשים דומין להם, עכ"ל. מבואר שבגדי הנשים היו רחבים יותר מבגדי האנשים, שעוסקים במלאכה ואין יכולים ללבוש בגדים רחבים, ובגדי הילדות [היינו הנשים הצעירות] היו רחבים משל הזקנות.

ובשבת (צ"ח ב') איתא, תנא דבי רבי ישמעאל למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה מהלכין אחריה, וברש"י שם, ושיפוליה שוליה בגדיה, כך היתה יריעה של אחריו נגררת בארץ. וז"ל המאירי (ס) ונמצאת אמה זו נגררת

אחר המשכן כאשה המהלכת ושוליה

אחריה נגררים על הארץ, עכ"ל. הרי מבואר שאף שלגבי אנשים מבואר שאין ראוי להם ללכת במלבוש שנסרך על הארץ וזה רמות רוחא ללכת כך, אבל דרך הנשים היתה ללכת במלבוש ארוך הנגרר על הארץ, [וזה לכא' משום צניעות שעי"ז לא יתגלה כלום מגופם בשום תנועה שהיא].

כפי שיעדנו בגליון הקודם נבא לברר בזאת בע"ה את מנהג ישראל הקדום בענין אורח הלבוש, ותחילה נעסוק במנהג בזמן חז"ל, באופן מלבושי האנשים והנשים (ויישר כחם של הרה"ג שליט"א שטרו ושלחו מ"מ חשובים שהיו לי לתועלת):

(א) מבואר בש"ס דבזמנם היו מלבושי האנשים ומלבושי הנשים דומים זל"ז מאד עד שהיה צריך הבחנה מיוחדת כדי להבדיל ביניהם, דהכי איתא במסכת שבת (י"ב א') אמר רב יהודה אמר שמואל אפילו להבחין בין בגדו לבגדי אשתו [אסור בשבת להשתמש באור הנר שמא יטה] וכתבו תוס' (ס) וז"ל, **אפילו להבחין בין בגדו לבגדי אשתו. דרכן היו להיות שוין**, עכ"ל. [והנה הגר"א בביאורו ביו"ד (ס' קפ"ב ס"ק יא) ציין לדברי תוס' אלו אמאי דכתב השו"ע שם (סעי' ה') **ולא יעדה איש עדי אשה, כגון שילבש בגדי צבעונים וחלי זהב במקום שאין לובשין אותם הכלים ואין משימין אותו החלי אלא נשים**, עכ"ל. ור"ל שבתוס' מבואר שבזמן חז"ל היו בגדי האנשים והנשים שוים וע"כ דאין בזה משום לא ילבש, אמנם יל"ע דלכא' י"ל שלא היו שוים אלא בצורתם אבל בצבעם היו שונים שהרי מבואר שלאור הנר היה אפשר להבחין ביניהם, וצ"ע].

ובמסכת בבא בתרא (נ"ז ב') מבואר שדרך האנשים היה ללבוש בגד המכסה את כל הגוף ונקרא 'חלוק' ומעליו עוד בגד עליון שנקרא 'טלית', והכי אתא התם: בעא מיניה ר' יוחנן מרבי בנאה **חלוק של ת"ח** כיצד כל שאין בשרו נראה מתחתיו, **טלית של ת"ח** כיצד כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח, ופי' רשב"ם (ס) שצריך שיהא החלוק ארוך עד פיסת רגלו שלא יראה כשילך יחף, והטלית שהיא המקטורן שמתכסה בו על כל בגדים שהוא לובש, צריך שתכסה את החלוק עד שלא יראה ממנו [מהחלוק] יותר מטפח, והוסיף הרשב"ם וכל שכן דאי קאי עד להדי חלוק דאיכא צניעות טפי, ואף שבגמ' מיידי בחלוק של ת"ח מסתברא שזו היתה צורת הלבוש המקובלת, אלא שלת"ח ראוי להקפיד טפי שלא יראה אפילו משהו מבשרו והחלוק יגיע עד סוף הרגל ממש, וכן שהטלית תכסה כמעט את כל החלוק [ועיין במהר"ל שם שביאר].

אמנם ברמב"ם נראה שלמד ענין זה של 'כל שאין בשרו נראה מתחתיו' באופן אחר, דכתב בהלכות דעות וזה לשונו: מלבוש תלמיד חכם מלבוש נאה ונקי וכו' **ולא יאה בשרו נראה מתחת מדיו כמו בגדי הפשתן הקלים ביותר** שעושים במצרים, עכ"ל. וכתב שם הכסף משנה שלמד זאת מסוגיא דב"ב הנ"ל ופי' דלא כהרשב"ם אלא שבאה הגמ' לאפוקי שעל הת"ח להקפיד שלא יאה הבגד שקוף שעי"ז בשרו נראה מתחתיו, [ונראה ד"ל דדייק לה מלשון 'נראה מתחתיו' דלהרשב"ם סגי לכא' למימר כל שאין בשרו נראה], עוד יש ממפרשי הרמב"ם שכתבו שמקורו הוא מהגמ' ביומא (ל"ה ב') אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום שעשתה לו אמו כתונת משתי ריבוא, ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללבושה, מפני שנראה כערום, ולמד הרמב"ם שלא רק בשעת עבודה לא הניחוהו ללבושה אלא שלא הניחוהו ללבושה כלל, וכן משמע מדאמרו ולא הניחוהו

לעיון

הנה בסוגיא ד'דת יהודית' בכתובות (דף עב.) נתבאר דין כיסוי הראש [יוצאה וראשה פרוע] והזרועות [עיין בגמ' שם עב: במראה זרועותיה וכו']. ויל"ע מדוע לא הוזכר גם חובת כיסוי הרגל? [והרי דת יהודית נת' בראשונים דהיינו מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל, (רמב"ם הל' אישות כד יב, ש"ע אבהע"ז קטו ד)]. ויל"ע פ"י לשון פיה"מ להרמב"ם שם (כתובות פ"ז מ"ד) עיי"ש.

היעשו כולם

מקבץ הראיונות עם

הגאון רבי **נפתלי קופשיץ** שליט"א
רב קהילת חניכי הישיבות - רוממה

צריך לדעת שכל פעם
שהאדם שומר את עצמו
שלא לראות הוא מרומם
את כל המדרגה שלו

הראיון המלא בעמודים 24-25

הגאון רבי **אברהם נפתלי ויג** שליט"א
מרבני שכונת בית גן

בדורינו כדי שהאדם
יהיה שמור וגדור בענייני
הקדושה צריך הרבה עבודה,
ואם האדם לא שם על לבו
הוא עלול ח"ו להכשל.

הראיון המלא בעמודים 20-21

הגאון רבי **יעקב מאיר שטרן** שליט"א
גאב"ד קהילת יעקב ומחזמ"די המובהקים של מנ"ח הגר"ש הזי ואזנר זצ"ל

אם האבא או הסבא הלכו
בלי זקן והם היו יראי
שמים, א"כ הבן או
הנכד לא יגדל זקן מפני
שזה שינוי מהמסורת!?

הראיון המלא בעמודים 12-13

הגאון רבי **עמרם**
רב קהילת בני הישיבות אור

כתוב בחז"ל שבשכר
שומדקקים בצניע
זוכים להצלחה בחיי
הבנים והבנות, זוט
לבנים תלמידי חכמים

הראיון המלא בעמודים 16-17

הגאון רבי **יוסף**
מרא דאורא דקולות

א"כ צורת החיים בעו
צריכה להיות מתאימה לו
של פרוזדור לחיי עו
חיים של קדושה, חיים
הנשמה הטהורה ש
נשארת לנצח לחיי עולם

הראיון המלא בעמודים 22-23

אגודה אחת

גדולי ישראל שליט"א

הראב"ד הגר"י סילמן שליט"א

"...גם בציבור האשכנזי בשנים האחרונות זה הולך ונעשה יותר ויותר מצוי, אמנם עדיין ודאי שיש בזה קושי וצריך לזה התגברות, אבל הרי על זה הקב"ה נותן שכר וכפי שאמרו חז"ל 'ולפום צערא אגרא'."

הראיין המלא בעמודים 26-27

מורינו הגר"מ קסלר שליט"א

הרי אנו מצפים לקבל את פני משיח צדקנו, כחוב 'פתאום יבוא אל היכלו' הגאולה תבוא פתאום ואנו צריכים להיות מוכנים אליה.

הראיין המלא בעמודים 14-15

הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א
הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א מראשי ישיבת נתיבי הדעת

הנסיגות של דורנו דור אחרון הם גדולים, וצריך לדעת שמי שלא גודר את עצמו הוא מפקיר את עצמו לסכנה.

הראיין המלא בעמודים 18-19

הפריז שליט"א
הגאון רבי פרידמן שליט"א

ליברמן שליט"א
הגאון רבי ליברמן שליט"א

הגאון רבי ליברמן שליט"א
הגאון רבי ליברמן שליט"א

בְּקוֹדֶשׁ פְּנִימָה

שו"ת עם הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א

ידי בגדים של צניעות וכו' שמביאים קדושה הם דוקא שמביאים "לכבוד ולתפארת", שזהו הכבוד והנוי והתפארת של ישראל, להיות מצוין בבגדים צנועים ולהיותו ניכר שהוא עובד ד'.

וזה מה שאני רוצה להגיד כאן, שכולנו גברים ונשים צריכים להרגיש "כבוד ותפארת" עם הליכה של בגדים צנועים, ולא להרגיש חלילה 'רגש נחיתות' שאני פחות מהשכן או השכנה שהולכים בבגדים מודרניים ע"פ האופנה החדשה, אלא אדרבה זה בשבילי "כבוד ותפארת", אני מרגיש בזה מכובד וחשוב, ואיני מרגיש נחיתי בזה שלשכן יש כובע או משקפיים מודרניים, אלא להפך, אני מרגיש מכובד בלבוש שלי.

וזה בעצם עומק הכוונה מה ששלמה המלך אמר "כל" כבודת בת מלך 'פנימה', כלומר בת ישראל שהיא בת מלך צריכה להרגיש שהכבוד שלה הוא בזה שהיא 'פנימה', כלומר הפך רוח הרחוב שנמשך אחר האופנה והמודה, אבל אצלה הכבוד האמיתי זה 'הפנימה' והצניעות.

גם אצל הנשים צריכה להיות הרגשה זו, ולחזק אצלן העניין הנ"ל, דאם היא תלך במטפחת זה היופי שלה וזה הכבוד והנוי האמיתי, והיא צריכה להרגיש מכובדת וחשובה בזה, ורעיון זה הוא חיזוק גדול בין לגברים ובין לנשים להתהלך עם מחשבה הנ"ל בבחינת ויגבה לבו בדרכי ד', וכמו שכתב הרמ"א (בריש אורה חיים סימן א') שלא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת ד' ע"כ, וזה יסוד גדול בכל ענייני היהדות שאדם צריך להתחזק ולהרגיש בנוח (היפך מנחית) ובשמחה בזה שהוא

ברוך ה' יש הרבה שמתחזקים במצוות כיסוי הראש, יש העוברים ללבוש מטפחות, ויש נאלו שהדבר קשה להם, מה אפשר לומר להם דברי חיזוק?

כדי להשיב על שאלתכם להגיד דברי חיזוק על לבישת מטפחת, הייתי רוצה להקדים ווארט שאני רגיל לומר, ויש בו חיזוק כללי לדרכי הצניעות, בין לגברים ובין לנשים. כתוב בתורה בפרשת תצווה: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (שמות כ"ה ב') והקשה ה'אור החיים' הק', דצריך להבין מהו הכונה והענין שהשי"ת מצוה לעשות בגדים לכבוד ולתפארת, ואם להודיע שבגדים אלו יש בהם לאהרן כבוד ותפארת מה יצא לנו מזה. עכ"ד.

אבל נראה לומר דודאי יצא לנו מזה ענין גדול, ונקדים מה שכתבו היערות דבש (ח"א ע' קכ"ז) והחת"ס (דרשות ח"ב ע' רצ"ב) שיהודי צריך להיות מובדל בבגדיו מהעמים, והוא גדר גדול לקדושה ולשמירת כל התורה, ולא מספיק שיהודי יאמר שפנים בתוך לבו הוא ירא שמים, אלא גם בגדיו צריכים להיות בהתאם. ויש להוסיף

דידוע שענין הבגדים יש בו נסיון גדול, והוא דבר שמתחדש ומשתנה מזמן לזמן, באופנות ומודות חדשות שלא שערות אבותינו, והרבה מדמים בעצמם שבה שילכו אחר האופנה והמודה החדשה, בזה הם יעשו מכובדים וחשובים יותר, ובזה יעלו הם בסולם המעלות והחשיבות בעיני אדם.

וכדי לשלול ענין זה, בא כאן הכתוב להשמיענו הפך דעה זו, לומר דע"י "בגדי קודש" והיינו בגדים צנועים שהם גדר לערוה ומביאים לקדושה, עי"ז נחשב האדם, וגורמים לו "לכבוד ולתפארת", וזה הרמז בציווי התורה ועשית "בגדי קודש" שעל

**אם האבא או הסבא הלכו בלי
זקן והם היו יראי שמים, א"כ
הבן או הנכד לא יגזל זקן מפני
שזה שינוי מהמסורת! אם
למשל ההורים משתמשים
בשבת עם חשמל, שסומכים
על המתירים, האם הבן לא
רשאי להחמיר על עצמו
להשתמש עם גנרטור!?**

המשך בעמוד הבא →

הראש עם מטפחת שיש בו הידור עצום, שראוי לאמץ את זה גם אם ההורים לא נהגו בו.

יש כאלה המוענים שבמטפחת עלול לצאת קצת מהשערות בצדדים, וא"כ מה עונים על טענה זו.

הנה ודאי דראוי לדקדק ולהקפיד בענין זה, וכמו שכתב המג"א והמ"ב (סי' ע"ה ס"ק י"ד) וכן החתם סופר (בשו"ת ח"א סי' לו) בשם הזה"ק שלא יתראה שום שיעור של האשה, אבל מעיקר הדין הרי פסק הרמ"א (ע"ה ס"ב) ששערות של נשים שרגילין לצאת מחוץ לצמתן אין בזה איסור, ולכן ודאי שזה לא משקל נגד חשיבות המטפחת, וזה ודאי גובר על טענה הנ"ל.

מה מרויחה אשה הנזהרת במצוות כיסוי הראש ובצניעות הבגדים שיהיו כהלכה?

היא מרויחה המון, אם התורה אומרת שעי"ז יש קדושה והמחנה קדוש, אז ישנם השפעות טובות חסדים ורחמים וכל טוב. אני חוזר על מה שאמרתי מקודם, שאם האישה תחשוב על הנקודה הזאת שבכל רגע שהיא הולכת בצניעות היא מקיימת מצוה - וזה נותן לה כח נפשי לעמוד מול כל המניעות שהיצר מעלה נגד זה.

אין הדרך להשפיע בבית שהאשה תרצה ללכת בניסוי ראש נראוי ובנגדי צניעות?

הדרך הנכונה בזה הוא רק בדרכי נועם ובשכנוע, שהיא תבין גדול חשיבות העניין, וכן שלבעל חשוב מאוד הדבר והוא יעריך אותה מאוד עבור צעד זה ומסירות נפשה למטרה גדולה זו, כמו כן הספר שאתם מפיצים "הכתר והכבוד" שמובאים שם המון עובדות ומעשים וביטויים של גדולי ישראל וצדיקי הדורות, ויש להם השפעה כבירה על ענין הנ"ל, וחשוב מאוד להמשיך ולהפיץ ספר הנ"ל בכמה שיותר מקומות.

ולסיום, האם הרב יכול לברך את המתחזקות בענין זה?

כבר כתבתי במכתב שהתפרסם שענין הנ"ל הוא זכות גדולה ואשרי מי שתקבל זאת על עצמה, והיא מביאה על עצמה ברכה גדולה ועצומה, ובזכות זה השי"ת יעזור שתזכה לכל הברכות הכתובות בתורה וימלא ה' כל משאלות לבה לטובה אכ"ר.

מתהלך בדרכי ד' והוא לבוש והיא לבושה בצניעות עם מטפחת כראויה לבת מלך, וזהו הכבוד האמיתי שלה.

עוד נקודה חשובה שיכולה להוסיף חיזוק לצניעות, דהנה אשה שהיא הולכת כראוי בצורה צנועה היא מקיימת בכל רגע ורגע מצוה ועושה נחת רוח לקב"ה, דהרי אנו יודעים שישנם מצוות שמקיימים אותם פעם בשנה כמו שופר, לולב, מצה וכיוצ"ב, אבל במצוות הצניעות מקיימים מצוה כל הזמן ללא הפסקה, וזה נותן חיזוק גדול לכל אשה כשהיא חושבת על הענין הנ"ל, וזה נותן דירבון חזק לא להסתכל על הרחוב ועל השכנה איך שהיא הולכת, אלא לחשוב לעצמה: אני רוצה ללכת ע"פ התורה הקדושה, והתורה היא אומרת ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, התורה אומרת אם חלילה יש ערוה דהיינו חוסר צניעות - אז מתקיים ושב מאחריך, הבורא יתברך מסתלק ח"ו מאתנו, אבל אם יש צניעות ומחניך קדוש - אז יש השארת השכינה וסיעתא דשמיא, ושערי הברכות נפתחים לפנינו.

הרב שליט"א חתם לאחרונה על מכתב המחזק ומעודד את ההליכה במטפחת, ויש טענה שכניכול יש בהליכה עם פאה ענין של מסורת.

קודם כל נתחיל בדבר פשוט ואמיתי, הרי המסורת של עם ישראל זה אלפי שנים עוד לפני עידן הפאה, ועד אז הרי היה ברור ההליכה עם מטפחת, והפאה בעצם הוא הדבר החדש ששינה את מסורת ישראל, והרי הרבה גדולים וצדיקים יצאו בשעתו נגדו, שהיה דבר מחודש, וא"כ

אשה שמתחילה ללכת עם מטפחת היא בעצם אדרבה חוזרת לשורשים האמיתיים והיא מחזירה עטרה ליושנה.

עוד יש להוסיף על טענה הנ"ל שכאילו מטפחת זה שינוי מהמסורת? ידוע שבחיי היום יום ישנם הרבה דברים שאנו משנים לטובה ממה שנהגו אבותינו, דהאם נאמר שאם האבא או הסבא הלכו בלי זקן והם היו יראי שמים, א"כ הבן או הנכד לא יגדל זקן מפני שזה שינוי מהמסורת, וכן אם למשל האבא או הסבא אכלו בפסח שרויה, אז האם הבן חייב לנהוג כן כדי שלא לשנות מסורת? ודאי שלא! וכן אם למשל ההורים משתמשים בשבת עם חשמל, שסומכים על המתירים, האם הבן לא רשאי להחמיר על עצמו להשתמש עם גנרטור? וישנם בזה המון דוגמאות שפשוט שאין אנו עושים כן, אלא אדרבה אם הדבר הוא בגדר מעלה אז מהדרים בזה, וכן הוא פשוט לענין כיסוי

במקודש פנימה

שו"ת עם הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א

במטפחת, הגיב ואמר שגם הוא סבור שזה ענין חשוב וכבר חתם בעבר על מכתב חיזוק בנושא (ראה את המכתב בעמוד...).

בקשנו מהרב מענה למספר שאלות שנראה שנמצאים בלבם של הרבה מציבור בני התורה, על מנת לתת עצה והדרכה לציבור יראי השם הרוצים הם ובני ביתם לעלות ולהתעלות במעלות הקדושה והיראה, כיצד להתמודד עם הנסיונות והאתגרים שבדורינו.

מדוע יש תחושה שבנושאים אלו של קדושה וצניעות, יותר קשה לנו לקבל תוכחה מאשר בנושאים אחרים, מדוע איננו מתייחסים לזה כמו כל נושא אחר ביהדות, הרי כשיהודי רואה למשל עלון שבא לחזק את נושא העירוב ואיסור הטלמול בשבת, הוא לא מרגיש שיש כאן משהו שבא נגדו, הוא מבין שרוצים לתת לו מידע שאולי הוא לא ידע קודם, מדוע בעינינו אלו הנוגעים לקדושת ישראל היחס הוא שונה?

התשובה היא שכשמדברים על נושא שקל לו לאדם לשנות את הנהגתו בו, וכל הסיבה שהוא עד היום לא התנהג כך זה רק מחוסר ידע אז אין לו בעיה לקבל, כי בסך הכל נותנים לו כאן מידע שהוא לא ידע עד היום, מהיום שהוא יודע הוא יעשה כפי המידע החדש, הרי מדובר ביהודים יראי שמים שרוצים לקיים את ההלכה.

אבל כשמדובר בנושא שקשה לאדם להשתנות בו, אז הוא מרגיש שאומרים לו שהוא לא בסדר, ואף אחד לא אוהב להרגיש שהוא לא בסדר, ובנושאים אלו של הקפדה על הלבוש שיהיה כפי ההלכה יש קושי גדול לנשים לשנות את הנהגתם.

הרי אנו מצפים לקבל את פני משיח צדקנו, כתוב 'פתאום יבוא אל היכלו' הגאולה תבוא פתאום ואנו צריכים להיות מוכנים אליה.

העיר קרית ספר כשמה כן היא, 'עיר גדולה של חכמים ושל סופרים', הורתה ולידתה בקדושה על ידי קבוצת אברכים תלמידי חכמים מופלגים שרצונם היה להקים עיר של תורה במלא מובן המילה, ואכן עד היום מושתתת העיר על דרך התורה, ומנוהלת על פי דעת תורה, כאשר אין דבר קטן כגדול הנעשה בעיר שאינו עובר תחת עינו הפקוחה של המרא דאתרא שליט"א המנהיג את העיר כבר קרוב לשלושים שנה, מאז הוטל עליו על ידי גדולי ישראל זצוק"ל למלא את מקום אביו הגאון הגדול רבי שמחה זצ"ל, וזה מלבד עוד הרבה מענייני הכלל המוטלים לפתחו של הרב שליט"א, שכידוע הוא שלוחם ואיש אמונם של גדולי ישראל זצ"ל ויבדל"ה גדולי ישראל שליט"א, אשר סומכים את ידיהם עליו בהרבה ענינים הנוגעים להנהגת כלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

נקל לשער את העול העצום המוטל על כתפי הרב שליט"א, ולמרות זאת הואיל הרב לפנות מזמנו היקר ולקבלינו בלשכתו על מנת לענות לשאלות העומדות על הפרק, הגשנו בפני הרב שליט"א את גליון הבכורה של 'ושכנתי', הרב עיין בו ממושכות והביע את קורת רוחו מהחומר האיכותי המוגש ברמה גבוהה בבחינת תורה מפוארה בכלי מפואר, כשהבחין הרב שהגליון מחזק בין השאר את ענין כיסוי הראש

המשך בעמוד הבא -

אלו בצורה מסודרת, וכשמגיל קטן יהיה מוחדר שהנושא הוא נושא הלכתי כמו כל נושא הלכתי אחר, בעז"ה יש לקוות שידעו שכמו בכל נושא אנחנו כיהודים יראי השם מבררים ומקיימים את ההלכה כך גם בנושא זה.

מה אפשר לומר בבית נדי לחזק את בני הבית לעמוד בנסיון?

הרי אנו מצפים לקבל את פני משיח צדקנו, וכתוב 'פתאום יבא אל היכלו', הגאולה תבא פתאום ואנו צריכים להיות מוכנים אליה, וכל אחת צריכה לחשוב האם עם הלבוש שיש לי כעת אוכל לצאת לקבל את משיח צדקנו, הרי אז כבר לא יעניין אותי מה יגידו החברות מה יגידו השכנות, אז יהיה מצב של ומלאה הארץ דעה את ה', אז האמת תצא לאור, וזה יכול לקרות כל רגע.

כשאשה בודקת לפני שהיא יוצאת מהבית את ההופעה שלה, דבר ראשון היא צריכה לבדוק האם כשאני יוצאת מהבית בצורה זו אני מוצאת חן בעיני השם יתברך, הרי אנו מבקשים בבהמ"ז 'ונמצא חן ושכל טוב בעיני א-לוקים ואדם' קודם כל צריך למצוא חן בעיני ה' אח"כ בעיני אדם - חוץ מזה שלא על זה נאמר שצריך למצוא חן בעיני אדם ח"ו להתלבש ברחוב בצורה שתמצא חן בעיני ב"א.

האם דבר נכון הוא ללמד לנשים את זה שלצאת לרחוב בצורה לא ראויה יש בזה משום "ולפני עור לא תתן מכשול"?

בגיל הצעיר לא מתאים לדבר על זה, אבל בגיל המבוגר יותר ובפרט נשים נשואות ודאי צריכות לדעת את זה.

התפקיד של הנשים הוא לשמור על גודי הצניעות, התפקיד שלנו הגברים הוא לשמור על קדושת העינים והמחשבה, איך הדרך להתמודד עם הניסיונות בזה?

הדרך הטובה ביותר היא שהראש יהיה מלא ותפוס בדברי תורה, אם אחד יכול להיות שקוע בלימוד בעיון, לצאת לרחוב עם איזהו קושיא שמטרידה אותו, זה הכי טוב, אבל כל אחד צריך למצוא את מה שיותר מתאים לו, אם זה בהלכה באגדה, ללמוד משניות בע"פ, או ללמוד מתוך ספר, הרי ידוע לשון הרמב"ם, אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה.

השתתפתי לאחרונה בסיום של בחור צעיר משיבה קטנה, שנוסע כל יום מביתו לשיבה, ויש לו בזמן הנסיעה סדר ללימוד משניות, ובזמן אלול אחד הוא סיים את כל סדר זרעים רק מהנסיעות, בחור כזה חוץ מזה שהוא מנצל את זמנו, ויזכה בעז"ה אם ימשיך כך לגדול לת"ח, הוא כבר ממילא שמור מכל הפגעים והנסיונות שבדרך, כיון שהוא עסוק בתורה הקדושה.

יישר כח לכבוד הרב.

יהי רצון שנזכה באמת להגיע ל'ושננתי בתוכם'.

וצריך לדעת שהקושי בזה הוא לא ח"ו בגלל שרוצים ללכת שלא בצניעות, כיון שבנות ישראל בטבעם הם צנועות ורוצות ללכת בצניעות, אלא שהקושי הוא חברתי, שכשיש צורת לבוש מסוימת שאינה ראויה עפ"י ההלכה אבל היא נכנסה לתוך החברה שלנו, אז קשה מאד ליחיד ללכת נגד הזרם, להיות שונה מכולם.

שמעתי המחשה לזה, נניח שיבוא איזה גביר לאברך ליטאי ויציע לממן לו את נישואי ילדיו, כל החתונה הביגוד לחתונה, ואפילו דירות לכל הילדים, לחתן את כל הילדים בלי חוב של שקל, נשמע הצעה מפתה מאד, יש לו רק תנאי אחד, שיתחיל מהיום ללכת בשבת עם שטריימל וקפטן חסידי, חוץ מזה אין שום דרישות, מעטים מאד יהיו שיקבלו כזאת הצעה, האדם מרגיש שלשנות את סגנון הלבוש הוא שינוי משמעותי מדאי, זה מגדיר אותו כמישהו אחר, כשייך לציבור אחר.

דבר נוסף שמוסיף לקושי לקבל תוכחה בזה, שיש מהעוסקים בתחום זה שמפרסמים בצורה לא ראויה באופן של הפחדות ואיומים, והדרך הזאת מרחיקה את האנשים עוד יותר מלקבל את התוכחה, אפשר לומר בדרך הלצה על זה כעין שאמרו בגמ' (כתובות ס"ה.) בואו ונחזיק טובה לרמאים, גם כאן יש אולי להחזיק טובה לאותם 'מוכיחים' שבזכותם יש איזשהו לימוד זכות על בנות ישראל, שמה שאינם משנות את דרכם זה בגלל אותם מוכיחים, כמובן שזה לא מצדיק, אבל יש כאן איזה לימוד זכות.

את זה אנו רוצים לתקן בגליון 'ושננתי', להביא את הדברים בצורה הראויה, בשפה ברורה ונעימה.

הלואי שתצליחו, צריך ללכת בזה הרבה לכיוון השני, כדי שהציבור יבין שיש כאן באמת משהו חדש, אחרי שכבר התרגלו שבנושאים האלו מדברים רק באופן של הפחדות ואיומים.

איך בכל זאת ניתן להתמודד עם הקושי החברתי?

הדבר הראשון הוא עצם זה שמכירים ומבינים את הקושי, וכדי להקל את הנסיון ראוי לאברך, גם אם הוא מצמצם בהוצאותיו בדברים אחרים, אבל בקניית בגדים לבני הבית ראוי להשקיע בזה כסף, כדי לתת את התחושה שזה ענין חשוב עבורו והוא מוכן להשקיע בזה, ואז יהיה להם יותר קל באופן רגשי להקפיד על גודי ההלכה אפילו אם זה לא יהיה ממש כמו המקובל, בדרשת 'שבת שובה' דברתי על זה שמבחינה הלכתית כשיש לאברך שיקול במה להשקיע יותר, באתרוג ולולב מהודרים או בבגדים מהודרים לבני הבית לשמחת יו"ט, מסתמא הבגדים לבני הבית קודמים, כיון שולוב ואתרוג הוא יכול למצוא בזול בערב החג, והוא יצא ידי חובה ואפילו בהידור, משא"כ בבגדים לבני הבית אם הם לא יהיו מרוצים מהם וזה לא ישמח אותם הוא לא יצא כלל ידי חובתו.

איך מחזירים את זה שהלכות נשרות הלבוש הם הלכות לכל דבר וצריך ללמוד אותם כפי שלומדים את כל שאר חלקי התורה?

באמת ראוי שכבר מהגיל הצעיר ילמדו עם הבנות את ההלכות

בין קודש פנימה

שו"ת עם הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

כשלוחי ציבור התקבלו חברי מערכת 'ושכנת' ביחס מיוחד, כאשר בקשו להגיש בפני הרב שליט"א מספר שאלות מצויות בהלכות כיסוי הראש, שאלות שרבים צריכים להן כמובן מאליו, יצאנו עם תשובות הלכתיות ברורות ומנומקות, והרי הן לפניכם כשלחן הערוך ומוכן לאכול, טעמו וראו כי טוב ה'.

- השאלות והתשובות נערכו מתוך שיחה עם הרב שליט"א והיו למראה עיניו -

מהו הטעם למצוות כיסוי הראש?

חיוב כיסוי הראש לנשים, דהיינו האיסור לצאת לרה"ר בגילוי הראש, הוא מדאורייתא, כמו שאמרו בגמ' בכתובות (דף עב ע"א), ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב "ופרע את ראש האשה" ותנא דבי רבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, וטעם האיסור הוא משום שהשיער הוא דבר שהאשה מתנאה בו [וכמו שכתוב בשיר השירים "שערך כעדר העיזים" - עי' ברכות דף כד ע"א] ויש חשש שעל ידי שיסתכלו עליו יבואו

לידי מכשול, וכן מבואר בלשון רש"י (בכתובות שם) שביאר את אופן הלימוד מהפסוק "ופרע את ראש האשה" וכתב וז"ל: מדעבדינן לה [לסוטה] הכי לנוולה מידה כנגד מידה כמו שעשתה להתנאות על בועלה מכלל דאסור, עכ"ל. הרי מבואר שהאיסור הוא ההתנאות בשער בפני אדם זר חוץ מבעלה, שזה עלול להביא לידי מכשול ח"ו, כמו שהסוטה באה ע"י כך לידי מכשול.

"לשאלות הדורשות מענה מידי שייענו על ידי מורי הוראה שהוסמכו ע"י הרב הקישו אחת להפניית שאלות למורינו הרב ויחזרו אליכם בתוך שעה הקישו שתיים". בין אם זו שאלה בהלכות בשר בחלב, בהלכות תפילה, שבת, ציצית, ובעצם במה לא? הכתובת או ליתר דיוק 'מספר הטלפון' ידוע לכולם, **בית ההוראה בנשיאות הגאון רבי עמרם פריד שליט"א**, בתוך זמן קצר תקבל התשובה ההלכתית המדויקת הבהירה

והברורה, המיוסדת על יסודות איתנים ומקורות ברורים מכל רחבי הש"ס והפוסקים, כאשר ברבות השנים נאספים מאות ואלפי השאלות והתשובות ע"י תלמידי הרב לעלוניס ולספרים 'אזמרה לשמך' ו'שימושה ולימודה', המקיפים ונותנים מענה הלכתי ברור ומקיף לרוב השאלות המצויות, ובעיקר לשאלות שהתחדשו בדורינו. יודעי דבר יודעים לומר שייחודיותו של הרב שליט"א הינה שבנוסף לידע והבקיאות במרחבי הש"ס והפוסקים, לא פחות מכך הוא בקי במציאות המתחדשת של דורינו על כל פרטיה, כמובן ככל שזה נוגע לשאלות ההלכתיות ולא מעבר לכך.

מסירותו של הרב לציבור אינה מסתכמת רק בתשובות הלכתיות, בשעות קבלת הקהל שבכל יום ויום משתרך תור ארוך של יהודים הבאים לקבל עצה ותושיה ודעת תורה, בכל נושא שהוא, כאשר כל יהודי מתקבל במאור פנים מיוחד, ומקבל את התחושה שהנושא שבו הוא מתחבט הוא ענינו האישי של הרב.

הם שערות ארוכות צריך לכסותם לגמרי, והשערות הקצרות שקשה לצמצם ולכסותם לגמרי, יש בזה צדדי היתר כמבואר במשנ"ב (סי' ע"ה ס"ק י' ויד), אבל לתחילה צריך להחמיר ולראות איך לכסות גם אותם, כמו שכתב המשנ"ב (שם) בשם המג"א שראוי לנהוג כהזהר שהחמיר בזה.

בשנים האחרונות פוסקי הדור זצ"ל וכן להבחיל"ח גדולי הרבנים שליט"א מעודדים את אלו העוברות לכסות את הראש במטפחת, מדוע אין בזה חשש של מוציא לעז על דורות הראשונים שנהגו לכסות הראש בפאה?

ראשית גם בעבר היו הרבה שהלכו במטפחת ולא בפאה, אמנם גם אלו שהלכו בעבר עם פאות, הם לא היו דומות לפאות של היום, הפאות של היום עשויות משער יותר יפה ונראות במראה הרבה יותר טבעי, ולכן אי אפשר להשוות למציאות של היום את מה שנהגו פעם.

יש הטוענים שללכת עם מטפחת במקום שלא נהוג כך זה חוסר צניעות כיון שזה מעורר תשומת לב?

אין בזה שום טענה, אם האשה לבושה בצניעות והיא הולכת במטפחת צנועה שמכסה טוב את כל הראש, אז אין בזה שום טענה, וגם אם יסתכלו ח"ו, המכשול של ההרהור בזה הוא הרבה פחות מאשר אם היא תלך בפאה.

למה אפשר לזכות נשמהדרים בצניעות?

כתוב בחז"ל שזוכים בזה להצלחה בחינוך הבנים והבנות זוכים לבנים צדיקים תלמידי חכמים וזוכים לבנים כהנים גדולים ומלכים כשמדקדקים בצניעות, (עי' מגילה י' ע"ב וי"ג ע"ב וב"ב קכ"ג ע"א, ובמדבר רבה פרשה א' ופרשה ח' ובתנחומא שם), וכתוב גם שאישה צנועה מכפרת על הבית כמו שהמזבח מכפר.

ישר כח לרב שליט"א על התשובות הבהירות, ויהי רצון שהשם יתן לרב את הכח ואת כל הדרוש כדי להמשיך הלאה לזכות את הרבים הרוצים לדעת את דבר ה' זו הלכה, עד ביאת משיח צדקינו במהרה בימינו.

האם צריך שבאופן שהאשה מכסה את הראש יתקיים גם הטעם של המצווה, או שכיון דקיי"ל כר"י שלא דריש טעמא דקרא, א"כ לא אינפת לן אם הטעם מתקיים או לא, וכיון שניסתה את ראשה באיזה אופן שהוא יצאה ידי חובתה?

בעיקר הענין של דרישת טעמא דקרא מבואר בתוספות בגיטין (דף מט ע"ב), ובסוטה (דף יד ע"א), שלכו"ע דרשינן טעמא דקרא, אלא דרבי יהודה ס"ל דלא דרשינן טעמא דקרא להוציא ממנו נפק"מ למעשה, וכ"כ הרמב"ם בסוף הלכות תמורה ובסוף הלכות מעילה, והאחרונים (עיי' שו"ת חוות יאיר סי' קלט, ושו"ת חתם סופר יו"ד סי' רנד) מבארים דהיינו דוקא בנפק"מ לקולא, דכיון שאין לנו הכרח מהו הטעמא דקרא אין לנו לילך לקולא ע"פ הטעם אבל לחומרא לכו"ע דרשינן טעמא דקרא, ולפי זה אם מכסים את הראש בצורה שעדיין יש בזה את אותו המכשול שאסרה תורה לא יוצאים בזה ידי חובה, וכ"כ בשו"ת חסד לאברהם לר"א תאומים נכד הנתיבות (תנינא אבהע"ז סי' פז).

אחר שמבואר שהטעם לחיוב כיסוי הראש הוא כדי למנוע את המכשול שעלול להגיע מזה, א"כ מה הטעם שהבתולות לא נתחייבו בזה ומותר להם לצאת בגילוי הראש?

הטעם שהתורה הקלה בזה בבתולה הוא שמכיון שהיא צריכה להנשא היא צריכה להתקפות כדי שיקפצו עליה בני אדם, (עי' כתובות דף נב ע"ב ותענית דף יג ע"ב, וע"ע במד"ק להיעב"ץ או"ח סי' עה) וכן משום שהמכשול באשה נשואה שהיא באיסור אשת איש הוא חמור מהמכשול של פנויה, ולכן אשה נשואה חייבת לכסות את ראשה והפנויה לא, ויש לדעת עוד שהמקום העיקרי שבו צריכה האשה להתקשט הוא בתוך הבית פנימה וכמבואר בגמ' (יבמות

דף סג ע"א) שבזה היא מצילה את בעלה מהחטא, אבל ברה"ר היא צריכה כמה שיותר למעט בהתקשטות, (עי' בתנחומא וישלח סי' ה).

מהי ההגדרה ההלכתית של חיוב כיסוי כל השיער, ומה הגדר ההלכתי של השער היוצא חוץ לצמחתה?

השערות הארוכות חובה לכסותם לגמרי שלא יראו בכלל, וזה כולל גם את השערות שבצדדים הסמוכים לאוזן, אם

כתוב בחז"ל שבשכר זה שמדקדקים בצניעות זוכים להצלחה בחינוך הבנים והבנות, זוכים לבנים תלמידי חכמים.

בין קודש פנימה

שו"ת עם הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

הפעם ברשותכם קוראים נכבדים, אפתח בנימה אישית.

כותב השורות נמנה שנים על תלמידיו ושומעי לקחו של מו"ר הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, וזאת מבלי שהיתה לי היכרות אישית עם הרב שליט"א, אלא משום שאני - כעוד אלפי בני תורה בארץ הקודש - זוכה להאזין לשיעורי הרב המיוחדים בהלכה ובאגדה, דרך מערכת 'קול הלשון', [קו ישיר לשיעורי הרב - 0732951302].

שומעי לקחו הרבים של הרב כבר מכירים את המאפיין המיוחד של השיעורים, כשבכל נושא וענין שבתורה שעוסק בו, יורד הרב עד לנקודה השורשית והמרכזית של הסוגיא מצד אחד, ומצד שני מוריד את הדברים עד למעשה ממש, באופן שמדבר לליבו של בן דורינו, כשהכל מיוסד על יסודות איתנים מדברי חז"ל הקדושים וגדולי הדורות.

פנינו - חברי מערכת 'ושכנת' - והעלנו בפני הרב שליט"א שאלות הנוגעות לכל בן תורה ובן עליה השואף לעלות בהר' ולקום במקום קדשו, על מנת להביא לפניכם הקוראים כלים ויכולות להתמודד עם נסיונות הדור, להיות לבן חיל ולנצח את המלחמה החזקה. הבאנו בפני הרב את חמשת הגליונות הקודמים, והוא הביע את התפעלותו על הגשת דברי התורה והחיזוק בכלי מפואר ובסגנון המתאים לבני התורה.

זכינו והרב שליט"א ניאות לעטר את גליון מספר 6 במאמר מיוחד מרומם ומחזק, אשר נותן מבט חדש על מאמר חז"ל השגור בפי כל 'בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין', אין ספק שכל יהודי שיקרא ויתבונן בדברים, יקבל מבט חדש לגמרי על ההכרח הגמור לדבוק בתורה הקדושה אשר היא חיינו ואורך ימינו, ולהנצל על ידה מכל רע ברוחניות ובגשמיות.

[בהוראת הרב ערכנו את השיעור המיוחד בענין כח התורה כנגד היצר, שנדפס בקונטרס 'זה לעומת זה' - בתוספת קצת דברים ששמענו בעל פה - בדרך של שו"ת]

ידוע שהתחזקות בלימוד ובסקיעות בתורה זוהי השמירה הגדולה ביותר לקדושה, מדוע זה כך?

יש יסוד גדול שיסודו שני גדולי עולם, המהר"ל (אבות פ"א מ"ב) והגר"א (אדרת אליהו, דברים לב ה), שעבודת השם מתחלקת לשלושה חלקים, בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, ובין אדם לעצמו. וזהו ששינוי באבות (פ"א מ"ב): על שלושה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה, ועל גמילות חסדים. עבודה - בין אדם למקום, גמילות חסדים - בין אדם לחבירו, ותורה - בין אדם לעצמו.

וכנגד שלושת העמודים שבבצד הקדושה, יש שלושה עמודים בבצד הטומאה, זה לעומת זה. והם שלשת העבירות החמורות שעליהם נאמר יהרג ואל יעבור: עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים. עבודה זרה - בין אדם למקום, שפיכות דמים - בין אדם לחבירו, וגילוי עריות - בין אדם לעצמו.

לימדו אותנו - א"כ - רבותינו המהר"ל והגר"א, שלימוד התורה בבצד הקדושה וכנגדו חטא העריות בבצד הטומאה, שני אלו הן יסודות העבודה שבין האדם לעצמו. וזה משום שאין מצוה שמקדשת את נשמת האדם ומרוממתו מעלה מעלה - מדרגת בהמה לדרגת אדם ומדרגת אדם לדרגת מלאך - כמו עסק התורה. ואין עבירה שמטמאת את נשמתו ומורידה ממנו צלם אלקים וצלם אנושי עד שנמשל כבהמה - כמו החטא של עריות, כמו שכתב האוה"ח הק' בסוף פרשת אחרי (ויקרא י"ח ג') וז"ל: כי טומאת חטא זה [עריות] משרה טומאה על כל איברי האדם וכוחותיו, עכ"ל.

ולכן עסק התורה הוא השמירה לכל עניני הקדושה, כיון שלימוד התורה מקדש את האדם, מרומם אותו והופך את כל מציאותו, וממילא הוא מרומם ואינו שייך לכל עניני עריות שהם ההפך של הרוממות, שהם מטמאים את נשמתו ומורידים ממנו צלם אלקים וצלם אנושי עד שנמשל כבהמה.

יש שמרגישים, הלואי שלא היה לנו בכלל נסיונות של קדושה, הם חושבים שאולי שזה סימן לפחיתות מדריגתם, עצם זה שיש להם נסיון וקושי בזה?

חס ושלום, זה ממש לא נכון, ואדרבה להיפך, יש בזוהר הקדוש גילוי מפליא ממש, [מובא בצדקת הצדיק לרבי צדוק הכהן - אות רמב], חז"ל (יומא ס"ט ע"ב) אומרים שאחרי שאנשי כנסת הגדולה שחטו את היצר הרע של עבודה זרה, הם אמרו הואיל ועת רצון הוא נבקש רחמים גם על היצר הרע של עריות - ובסופו של דבר הם ראו שאין קיום לעולם בלי יצר של עריות, ולפיכך לא הרגו אותו אלא כחלו את עיניו, זה הטעם שכתוב בגמ', אבל הזוהר הקדוש (מדרש הנעלם כרך א' פרשת תולדות קל"ח ע"א) מגלה לנו עוד טעם נסתר, מפני מה אנשי כנסת הגדולה לא שחטו את היצר הרע של עריות וז"ל שם "אצטריך יצר הרע לעולם כמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע חדוותא דשמעתא לא ליהו" - הם ידעו שאם יבטלו את היצר הרע של עריות יאבד לעולם גם החמידו דאורייתא, חדוותא דשמעתא, אש התורה. כל אש התורה והחדוותא דשמעתא לא יהיו אם ישחטו את היצר הרע של עריות! ילמדו תורה אבל זה יהיה יבש, בלי מתיקות ושמחה. אותו שורש בנפש האדם המביא לחשקת התורה, הוא הכוח שמושך את ליצר הרע של עריות, והבחירה של האדם היא להיכן לנתב אותו, ואדרבה מי שיש לו נסיונות גדולים יותר צריך לדעת שזה אומר שאם הוא ינתב את הכוחות האלו ללימוד התורה הוא יכול לגדול עד מאד, וכמו שכותב רבי צדוק הכהן במקו"א (שם אות מב) וזה לשונו: **מי שיש לו תשוקה גדולה לתאוות הגוף, אל יתעצב בזה לחשוב כמה פגום הוא שיש לו תשוקה כל כך, כי אדרבא הוא כלי מוכן לתוקף אהבת ותשוקת דרישת האמת.** וכמו שנחמו ההוא סבא [זה אליהו] לאב"י (סוכה נ"ב ע"א) ועל זה אמרו, דלעתיד לבוא צדיקים נדמה להם כהר, כי לאלו תשוקתם ותאוותם עצומה ביותר, עכ"ל.

המשך בעמוד הבא -

זאת אומרת שהתרופה לכל הנסיונות של קדושה זהו החיבור ללימוד התורה?

זו לא ההגדרה המדויקת, התורה אינה רק תרופה, אלא כשמחברים לתורה אין צורך בתרופות, כיון שהמחלה כלל לא קיימת. הגמ' בבבא בתרא (דף נה ע"ב) אומרת: בראש כל מרעין [בראש כל המחלות] אנא דם, בראש כל אסון [בראש כל הרפואות] אנא חמר, באתר דלית חמר [במקום שאין יין] תמן מתבעו סמנין [שם צריך תרופות]. מבאר הגר"א, שכוונת חז"ל לחולי הנפש: בראש כל מחלות הנפש הוא דם - הכוונה לעריות שזה הראש לכל העבירות, הראש לכל הרפואות הוא יינה של תורה, במקום שאין יינה של תורה - מי שאינו בעל תורה, צריך לרפואות המידות נגד יצר הרע, אבל מי שהוא בעל תורה, אין צריך לרפואות המידות רק לעסוק בתורה ויראת השם כל היום. במקום שיש יינה של תורה, לא צריכים רפואות כלל, כי המחלה אינה קיימת, היא פשוט נעלמת מאליה.

משל למה הדבר דומה: לאדם שמטייל עם בנו הקטן במדבר יהודה, ובאמצע הדרך הילד רואה מים ורוצה לשתות, אומר לו אביו: זה לא בריא - זה מים מזוהמים, אבל הילד לא מבין מה זה לא בריא, ואומר: אבא, אבל אני צמא, אומר לו האבא: לא כדאי לך, יהיו לך כאבי בטן, הילד נרגע לשלש דקות ואחר כך עוד פעם: אבא, אני צמא, האבא אומר: אם תשתה יקחו אותך לבית חולים, הילד נרגע, וכעבור עשר דקות עוד פעם: אבל אני צמא. מה אפשר לעשות? צריך פשוט להביא לו בקבוק מי מעין צוללים וכל הצמאון ייעלם. הוא בעצם צמא למים בריאים ומתוקים, אך כשאין לו אותם, אז הוא משתוקק וצמא למים המזוהמים. אדם שהיצר הרע בוער בקרבו, אפשר לדבר אתו על גיהנם ועל עונשים, זה יעזור באופן זמני וחלקי בלבד, כיון שהכח הזה ביסודו נטוע באדם לחדוות התורה - ל"חמידי דאורייתא" וחשקת התורה, ואם לא מספקים את זה עם חשקת התורה, זה מתפרץ בצורת יצר הרע של עריות, אבל אם נמלא אותו עם חשקת התורה, הרי החשק לעריות ייעלם מאליו.

וכל הדברים האלו כלולים בלשוננו הזהב של הרמב"ם (איסור"ב כב כא): **גדולה מכל זאת אמרו, יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה**, ובחכמה הוא אומר "אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד", עכ"ל.

סיפר לי יהודי שנכנס בשעתו למרן הרב שך זצ"ל עם בחור שהיה מסובך מאד בבעיות של קדושה בצורה חולנית עד כדי שהיה זקוק לטיפול תרופתי, וסיפר לי הנ"ל, שכשהרב שך שמע מהסיפור, מיד נאנח בכאב ואמר: "אוי, חבל שלא הצליחו לתת לו טעם בתוספות", ניסיתי להסביר להרב שך שמדובר במקרה חריג וקיצוני מאד, שאני לא חושב שזה יכול לעזור לו, אז הרב שך הגיב מיידית: "טוב, אז רבי עקיבא איגר".

האם זה אומר שמי ששקוע בתורה, הוא כבר שמור, והוא לא צריך עוד משהו?

ודאי שלא, גם מי ששקוע בתורה צריך לשמור ולגדור את עצמו. התורה שומרת אותו ממחשבות לא טובות, וכלשון הרמב"ם הנ"ל, אבל הוא חייב גם לגדור ולשמור את עצמו מהשפעות חזוניות, והראש לכל הגדרים זה שמירת העיניים, האור החיים הקדוש בסוף אחרי-מות אומר שהיצה"ר לזה הוא כ"כ חזק עד שמי ששקוע בו הוא כמעט אנוס, וא"כ מדוע התורה החמירה כ"כ בעריות שחייב כריתות ומיתות ב"ד? משום שהבחירה ביד האדם לעשות לו 'גדרים', שבהם הוא עדיין לא אנוס ועל זה הוא ייענש על מה שהוא לא גדר את עצמו, ועיקר הגדר הוא לשמור על העיניים. אפשר לתת על זה משל מהחיים: אדם נסע בתוך העיר במשאית במהירות של 180 קמ"ש. עשרים מטר לפניו ילד חצה את הכביש בריצה והוא דרס אותו רח"ל. כשהגיע לבית המשפט הוא אומר לשופט: יאמין לי כבוד השופט, שאין שום נהג בעולם שהי' יכול לבלום במהירות של 180 קמ"ש עשרים מטר לפני הפגיעה, וא"כ אני אנוס... ענה לו השופט: לא מאשימים אותך על זה שלא בלמת, אלא על כך שנסעת במהירות של 180 קמ"ש! מי שמפקיר את העיניים שלו זה נסיעה של 180 קמ"ש! הנסיונות של דורנו דור אחרון הם גדולים, וצריך לדעת שמי שלא גודר את עצמו הוא מפקיר את עצמו

לסכנה, יש נסיונות במקומות עבודה וכו' ורבים חללים הפילה ומשפחות רבות נהרסו ל"ע מ-אי שמירה על הגדרים. ידוע על הרבה יהודים שהגיעו לארה"ב לפני שמונים שנה ויותר, וכדי להתפרנס הוכרחו לעבוד בשבת רח"ל ובלי זה לא הי' לחם בביתם ורובם נפלו, ואותם יחידים שמסרו נפשם ניצלו. היום, הסכנה היא לא פחותה, וחייבים לשמור שמירה ע"ג שמירה.

איך הדרך לשמור על העיניים והקדושה, האם צריך לקבל על עצמו קבלות, להחלים שהוא שומר על העיניים?

כמובן שצריך לשמור את עצמו, אבל צריך להזהר מאד שזה לא יהיה בצורה כפייתית, עיסוק יתר בזה עלול להזיק לנפש. מקובלנו מרבינו חיים מוואלז'ין זצ"ל שהדרך להתמודד עם שמירת העיניים היא להקדים תפילה שלא יכשל, וקבלה חזקה בלי תפילה, עלולה להזיק. וז"ל: 'הסתכלות בעריות ושיחתן, אמר שיבקש רחמים תחילה, וזה כלל גדול כל מה שיגדור עצמו יותר ויגדור עצמו אפי' מראה אח"כ יבעור בו כאש בוערת' עכ"ל. ועוד כתוב בשמו, צריך לבקש רחמים מהקב"ה כי בלעדיו אין עוזר, והסכמה חזקה כ"ש שמזיק, כמו שכתוב מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה וכל שכן דיבור, עכ"ל. כלומר שאדברה החלטה חזקה בלי תפילה יכולה להזיק.

הדרך היא: א. להתפלל לה' שינצל, ב. להתרחק במידת האפשר ממקום הנסיון, ג. להשתדל לשמור על העיניים אבל בלי לחץ, ואם כבר ראה משהו לא לעשות מזה עסק, להמשיך הלאה.

יש ששואלים שהם משתדלים להיות שקועים בלימוד, ולשמור על העיניים, ובכל זאת קשה להם?

דבר ראשון צריך לדעת שהשמירה העליונה שיש בלימוד התורה, זה דוקא על ידי חיבור אישי לתורה, וכמו שהגמ' (קידושין לב:) דורשת מהפסוק "כי אם בתורת השם חפצו ובתורתו יגה יומם ולילה", ש'תורה דיליה היא', וכלשון רש"י: "בתחילה היא נקראת תורת השם, ומשלמה וגרסה היא נקראת תורתו". זהו לימוד התורה שמגן ושומר על האדם מכל ענייני העריות, וזה משום שגם בצד הטומאה מצאנו את אותו הדבר, שחז"ל דרשו (סוכה נב:) מדכתב (הושע ד יב) "כי רוח זנונים התעה" ומצד שני כתוב (שם ה ד) "כי רוח זנונים בקרבם" בתחילה התעם ולבסוף בקרבם, גם בחטא זה כך, בתחילה זה חיצוני, ולבסוף זה כבר נהיה ח"ו חלק ממנו, וממילא השמירה העליונה היא כשהיודי מחובר לתורה, באופן שהתורה נהיית תורתו, וכפי שדוד המלך אומר "ותורתך בתוך מעי" - התורה היא חלק ממנו, יש לו קושיא - זה מטריד אותו, אכפת לו, זה ענין אישי שלו, הוא מוצא איזה חידוש הוא מתלהב.

והדרך להגיע לזה היא ללמוד באופן שליבו חפץ, כפי שחז"ל אמרו (ע"ז יט.) 'אין אדם לומד תורה אלא במקום שליבו חפץ', לחפש את מה שמעניין אותו בתורה, להיות שקוע בלימוד, וכמובן זה לא מגיע ביום אחד, אבל זו העצה, וזה בדוק ומנוסה.

[אבל צריך לדעת דבר נוסף, בחור שמרגיש שיש לו נסיונות למרות שהוא שקוע בלימוד, יתכן שהוא חייב עפ"י דין להתחתן, וכפי שנפסק להלכה בשו"ע (יו"ד סי' רמו ס"ב) וז"ל: ילמוד אדם תורה ואח"כ ישא אשה שאם ישא אשה תחילה א"א לו לעסוק בתורה מאחר שריחיים בצוארו, ואם אי אפשר לו בלא אשה מפני שיצרו מתגבר עליו ישא אשה תחילה, עכ"ל. ובפרט שהיום אפשר דרא שיש כוללים, ואפשר ללמוד גם אחרי החתונה, וכמובן שכדאי להתייעץ בזה עם רבו].

הקב"ה יזכה את כולנו להתחזק ב"והתקדשתם והייתם קדושים, ויקוים בנו "ושכנתי בתוכם" בתוכו של כל אחד ואחד, ונזכה לראות בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

ישר נח לנכד הרב שלים"א, בשם כל קוראי גליון 'ושכנתי בתוכם', אין ספק שיצא בס"ד יזכיר הרבים עצום מהדברים הנפלאים והבהירים.

בקודש פנימה

שו"ת עם הגאון רבי אברהם יוג שליט"א

בדורינו כדי שהאדם יהיה שמור וגזור בענייני הקדושה צריך הרבה עבודה, ואם האדם לא שם על לבו הוא עלול ח"ו להכשל.

ע"י חיזוק בלימוד התורה ובעבודת ה' וכו', וכך הוא גם בענין הצניעות, ע"י סיפורים ומאמרים על המעלות העליונות שזוכים ע"י הצניעות, ועל הכח של התחזקות בזה לזכות להצלחה ולישועה בכל הענינים, [כמו למשל הסיפור שסיפר הגה"צ ר' אלימלך בידרמן על המספריים הכחולים שראה ר' דודיל פרנקל תלמידו ומקורבו של מרן החזו"א זצ"ל שגזרו את גזר דינו של הילד ששכב צמח והחזירוהו לחיים], יכולים לתת כח וחיזוק לעמוד בנסיונות. אמנם במקביל וודאי

שצריך שידעו גם את חומר הענין, שאם ח"ו הולכים שלא בצניעות עלולים להכשיל את הרבים ולהיות ח"ו בגדר מחטיאי הרבים שכתוב ע"ז דברים חמורים מאד, אבל בעיקר צריך לשים את הדגש על הזכויות העצומות וההצלחה הגדולה שזוכים לה ע"י החיזוק בצניעות.

אברכים בני עליה ששקועים בלימוד, האם ראוי שיקבעו זמן גם ללימוד הלכות צניעות, או שהם יכולים לסמוך על בני ביתם שמסתמא הם כבר יודעים את ההלכות?

האחריות על קיום ההלכה בבית בכל התחומים היא על הבעל והאב, גם בתחום הזה הוא צריך ללמוד ולדעת את ההלכות כדי לדעת שביתו מתנהל עפ"י ההלכה, ומלבד זאת גם בשביל האברך עצמו, בדורינו כדי

סדר יומו של הגאון ר' אברהם נפתלי יוג שליט"א רב הקהילות פני שמואל ומנין אברכים בשכונת בית וגן המעטירה, ומראשי ישיבת תורה אור - מתלמידיו המובהקים ומממתיקי שמועתו של הגאון הגדול ר' חיים פנחס שיינברג זצ"ל - עמוס מאד, בנוסף למאות האברכים הנמנים על בני קהילתו, והשיעורים אשר הוא מוסר תמידין כסדרן בישיבה"ק, עוד הוטל עליו עול הציבור מאז נשלח ע"י גדולי הדור לשמש כחבר בועדת הרבנים של 'דגל התורה' לניהול עניני הציבור בעיה"ק ירושלים.

למרות כל זאת ניאות הרב שליט"א להקדיש מזמנו ע"מ לחזק את הציבור ולתת כלים מעשיים להנחיל את החינוך לצניעות ולקדושה בצורה הנכונה, בהדגישו את החשיבות והנחיצות הגדולה של החיזוק בענינים אלו.

יישר כח לכבוד הרב שניאות לפנות מזמנו ע"מ לתת מענה לציבור המבקש ורוצה לדעת את הדרך ילכו בה.

הדברים ידועים שבדורינו יש הרבה נסיונות בעניני הקדושה והצניעות והקושי הוא גדול, מה הדרך להאחיב את הצניעות על בני הבית ע"מ לתת להם את הכח לעמוד בנסיונות?

הנה אמנם הדרך שהנחילו לנו רבותינו הוא לימוד המוסר, אבל היום יש הרבה שקשה להם להתחבר למוסר, והדרך לחזק אותם היא ע"י סיפורים על גדולי ישראל, או ע"י שמדברים אתם על המעלות והזכויות שיכולים לזכות

וישבו מקדימה והנשים יעלו וישבו מאחורה, וכך יהיו הנסיעות בקדושה, ובאוטובוסים העירוניים שלפעמים ישנה צפיפות רבה הרי זה נחוץ ביותר וגובל לפעמים באיסורים חמורים.

לסיום, האם הרב יוכל למסור לציבור דברי חיזוק על חשיבות ההתחזקות בענייני הקדושה והצניעות?

ידוע המעשה שהיה עם החפץ חיים זי"ע בכנסיה הגדולה, שנשאלה שאלה האם יש חיוב עפ"י דין להגביה את המחיצה שהיתה שם בעזרת נשים, ואמר הח"ח שגם אם אין ממש

חיוב עפ"י דין אבל צריך לדעת שכל הידור בצניעות שוה

כל הון דעלמא! שכיון שע"ז כתוב "ושב מאחריך" [וכפי שמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה מעורר שאין עוד שום ענין בתורה שכתוב עליו דבר חמור זה] א"כ הרי מידה טובה מרובה, וודאי שכל חיזוק בענינים אלו מרבה השראת השכינה בכלל ישראל, וזה מביא את כל הטוב שבעולם, שהרי כל ההצלחה של האדם תלויה בכמה שהוא קרוב לקב"ה. החידוש בדברי החפץ

חיים הוא שאפילו מה שלא מחויבים בו עפ"י דין, שהוא רק הידור, זה כדאי מאד, ובדור שלנו שהנסיון קשה מאד מאד, מוכרחים להתחזק ולשים לב לענינים אלו, ובלי התחזקות עלולים ח"ו להכשל, ובודאי שמי שיתחזק בזה - לימוד התורה שלו ייראה אחרת, התפילה תהיה אחרת. החיזוק בעניני הקדושה והצניעות מקדש ומרומם את האדם ומביא אותו לרום המעלה.

יישר נח לכבוד הרב שליט"א על הדברים המחכימים והמחזקים יהי רצון שיהיה לתועלת.

שהאדם יהיה שמור וגדור בעניני הקדושה צריך הרבה עבודה, ואם האדם לא שם על ליבו הוא עלול ח"ו להכשל, וכשלומד את ההלכות שנוגעות לענין הוא דבר ראשון מתחזק בעצמו - כמו שידוע ממרנא הגרי"ס זצ"ל שלימוד התורה שמקדש את האדם ונותן לו כח להתגבר על היצה"ר, הוא בעיקר הלימוד של ההלכות הנוגעות לאותו ענין. לפני כמה שנים ארגנו כאן בשכונה סדרי לימוד בשו"ב"ם על פי הספר 'הלבוש כהלכתו', וזה הביא לחיזוק גדול.

האם רצוי שהבעל או האב יקבע לימוד קבוע בהלכות אלו עם בני ביתו?

זה דבר שצריך שיקול הדעת בכל מקרה לגופו, צריך לשים לב שזה לא גורם את ההיפך מהרצוי, שזה לא מכביד, אמנם אם מתחילים את הלימוד בגיל צעיר כשעדיין לא התחילו כ"כ הנסיונות הרי זו בד"כ עצה טובה, בבחינת להקדים רפואה למכה.

יש הסבורים שבגיל קטן לא צריך כ"כ להקפיד בזה?

היה מעשה עם החזו"א שבאו אליו עם ילדה קטנה בת שנתיים כשהיא

לבושה במכנסיים והוא אמר שאי"ז ראוי, אף שעפ"י הלכה היא בגיל שעדיין אין בזה איסור, אבל אין זה ראוי.

בעבר דברו גדולי ישראל על ענין ההפרדה באוטובוסים שהגברים יישבו מקדימה והנשים מאחורה, אבל היה בזה קושי כיון שעפ"י חוק היו חייבים לעלות מקדימה ע"מ לשלם לנהג, והנה היום אפשר לעלות ולשלם [לחקק] גם מאחורה, וזה תלוי רק במודעות של הציבור?

בודאי שראוי וצריך לעורר את הציבור על זה שמאחר שעפ"י החוק אפשר לעלות מאחורה, שהגברים יעלו

בְּקוֹדֶשׁ פְּנִימָה

שו"ת עם הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א

ולא רק בתחילת בנין הבית הוי כבניית חורבה מירושלים, אלא גם בהמשך החיים כל זמן שמתנהגים בקדושה בדרך התורה והיראה גורמים להשראת השכינה בישראל, והרי זה בניית חורבה מחורבות ירושלים.

במה מתבטא בחיי היום יום שלנו הענין הזה שהבית היהודי הוא כמו בית המקדש?

”יש כמה וכמה הלכות מעשיות שאנו נוהגים יום יום שנובעים מכך זה שהבית היהודי הוא דוגמת בית המקדש, וכל יהודי הוא ככהן העומד ומשרת לפני השם, ידועים דברי הרשב”א (בשו”ת ה”א סי’ קצא) שמבאר את הטעם לנטילת ידים בבוקר וז”ל: שבשחר אנו נעשים כבריה חדשה... וצריכין אנו להודות לו יתברך על שבראנו לכבודו לשרתו ולברך בשמו וכו’, ולפיכך אנו צריכין להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו. הרי שיהודי שקם בבוקר ונוטל ידיו, הוא ככהן שמקדש ידיו קודם העבודה בביהמ”ק, ובעצם זהו פסוק מפורש: ”ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש”, משמעות הדבר היא שחיי היהודי מוקדשים לעבוד את ה’ ולשרתו, ולכן מיד כשקמים בבוקר מקדשים את הידים ומטהרים אותם להיות ראויים לעבודתו יתברך, והמפרשים מבארים שהידיים מבטאים את כל כלי המעשה של האדם ועלינו לייחד את כל כוחות הגוף לעבודת השי”ת, זו המהות והתכלית של כל אחד מישראל לעבוד את ה’ בכל דרכיו ומעשיו ולהרבות כבוד שמים בעולם.

עוד הלכה שנובעת מכך שהבית היהודי הוא דוגמת ביהמ”ק, נפסק בשו”ע (אורח סי’ קצ”ה) מצוה להניח על כל שלחן מלח קודם שיבצע כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן ונאמר על כל קרבן תקריב מלח (ב”י בשם שבלי הלקט). ובגמ’ (חגיגה כז). אמרו, רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרויהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. הרי שהאכילה של יהודי אינה סתם אכילה גשמית כמו אכילה של גוי וכבעל חי, אלא הרי היא כאכילת מזבח וכאכילת הכהנים בבית המקדש.”

המשך בעמוד הבא –

כאשר נגשנו קמיה דמורינו הגאון רבי יוסף ליברמן שליט”א – מרא דאתרא דקהילת ‘בית תפילה’, וראש כולל עיון והלכה בבית המדרש הגדול ‘הליכות משה’ (גרסלר), בעיה”ת בני ברק – ובקשנו להציג את ‘ושכנתי בתוכם’, נענה מורינו הרב שליט”א במאור פנים – ואמר, שאין צורך להציג בפניו את הגליון, אותו הוא כבר מכיר מכבר, ומוקיר את פועלו להרמת קרן הקדושה והצניעות, וכשהבענו בפניו את בקשתנו להביא בפני הקוראים הנכבדים, דברי חיזוק במעלת וחשיבות שמירת גדרי הצניעות, נענה מיד ברצון לזכות את הרבים, וכך זכינו בראיון המיוחד והמחזק המונח בפניכם.

הראיון מתקיים בתקופת בין המצרים, כשכלל ישראל מתאבל על חורבן בית המקדש – מקום השראת השכינה, וברוח הזמן, הרב שליט”א מקדיש את דבריו לביאור מהותו וענינו של הבית היהודי שגם הוא מקום להשראת השכינה, וכמאמר חז”ל ‘זכו שכינה ביניהם’, עד שניתן לומר שהבית היהודי הריהו ממש כ’מקדש מעט’, ובתוך הדברים מבאר בבהירות כדרכו בקודש, את הדרך להביא להשראת השכינה בכל בית יהודי, וממילא בכלל ישראל כולו, וע”י כך לזכות לישועה ולהצלחה לכלל ולפרט, ולגאולה שלימה בקרוב.

אנו נמצאים נעת בימי האבלות על חורבן בית מקדשינו, וכל אחד רוצה לזכות לתרום לבנין בית המקדש, האם יש משהו מעשי שאפשר לעשות בזה?

”בודאי, הרי חז”ל (ברכות ו’ ב’) אמרו שכל המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, וביאור הענין הוא שכאשר עוד חתן וכלה מכלל ישראל בונים את ביתם בקדושה ובטהרה ובצניעות, הבית הוא מקום השראת השכינה, ממילא כל בית שמתנהל בקדושה הוא סיבה לקירוב הגאולה ובנין בית המקדש, ולכן כל המסייע לבניית הבית הרי הוא כבונה אחת מחורבות ירושלים, וכל שכן שהחתן והכלה עצמם הם כבונים אחת מחורבות ירושלים כשבונים את ביתם על אדני הקדושה, אלא שחידשו חז”ל שגם המשמחים חתן וכלה וגורם להם להצליח בבנין ביתם, יש לו יד בבנין הבית שהוא בנין אחת מחורבות ירושלים.

השכינה. והענין של אין פתחיהם מכוונים יש בו גם ענין פשוט במבט הגשמי שלא להסתכל מה קורה בבית של השכן - וזה מה טובו **אהליך יעקב**, ויש גם את הענין הגבוה של הצניעות והקדושה - ועל זה אמר, מה טובו **משכנותיך ישראל**, והם ב' הבחינות בכלל ישראל, בחינת יעקב שהיא בחינה הפשוטה, ובחינת ישראל שהיא ע"ש המעלה הגדולה שיש לכלל ישראל, שהשכינה שרויה בתוכם, ומבואר שהשראת השכינה תלויה ב'אין פתחיהן מכוונים זה מול זה', במידת הצניעות".

מה החלק המעשי של הנשים בעבודת ה' המקדש מעט' של הבית היהודי?

"כתוב בחז"ל שבצניעות של האשה יש דמיון לעבודת הכהנים בבית המקדש, המדרש תנחומא (פרשת וישלח סימן ו) אומר בזה"ל: אמר רב פנחס הכהן בר חמא בזמן שהיא [האשה] צנועה בתוך הבית, **כשם שהמזבח מכפר כך היא מכפרת על ביתה**, שנאמר (תהלים קכ"ח) אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, ואין ירכתי אלא מזבח שנאמר ושחט אותו על ירך המזבח, ע"כ.

ואכן הקנין בין הבעל לאשתו נקרא קידושין על שם דאסר אותה על כו"ע כהקדש, וברכת האירוסין היא אשר קדשנו במצותיו ואסר לנו את העריות והתיר לנו הנשואות לנו ע"י חופה וקידושין, בא"י מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין. הנשואין מבוססים על אדני הקדושה של ממלכת כהנים וגוי קדוש והאיש והאשה הם שניהם שותפים בבנין המשכן ומקדש מעט".

למה אפשר לזכות כבר בעוה"ז נשהבית מתנהג בצורה המתאימה להשראת השכינה?

"כשיש צניעות בבית היהודי וצורת ההתנהגות בתוך הבית מתאימה למקדש מעט, הבית זוכה להשראת השכינה, ולג' הברכות המצויות באהל נשים צדקניות: נר דלוק מער"ש לער"ש, ענן קשור על האהל, וברכה מצויה בעיסה, וכמו שהיה באהל של שרה אמנו. והם כנגד ג' מצות של האשה, א. נר דלוק כנגד מצות הדלקת נרות שבת והוא הנר של תורה ומצות דכתיב בו כי נר מצוה ותורה אור וכדאי' בשבת (כג ב') שבזכות זה זוכים לבנים ת"ח. ב. ענן קשור על האהל נגד הקדושה וטהרת המשפחה בבית והענין הוא השכינה הקדושה כעין מה שהיו ענני כבוד במדבר. ג. ברכה מצויה בעיסה נגד מצות הפרשת חלה.

ועל ידי שמתנהגים בצניעות ובקדושה זוכים לבנים תלמידי חכמים ויראי ה' שראויים להיות כהנים שעושים את העבודה בבית המקדש. וכדאי' בחז"ל בתנחומא הנ"ל (פרשת וישלח) וז"ל: א"ר יוסי כשהאשה מצנעת את עצמה בתוך הבית ראויה להנשא לכהן גדול ותעמיד כהנים גדולים שנאמר כל כבודה וגו'. וכן אי' ביומא (מז א') וז"ל: תנו רבנן שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי.

ועכשיו שעומדים אנו בבין המצרים הזמן שמתאבלים על ירושלים ועל בית המקדש כמה זה ראוי להתבונן בכל זה ולקבל על עצמינו להוסיף בצניעות ובחיים של קדושה, שזה יביא לעצמינו ברכה, ויביא גם את ביאת משיח צדקינו, ואת בנין הבית השלישי, במהרה בימינו, אמן".

[ועי' אבות פ"ג מ"ג וז"ל: כל שלחן שלא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים ומובא במג"א ובמ"ב לדינא].

מהו מהות הענין של קדושה?

"כל אדם מורכב מגוף ונשמה, הגוף הוא חומרי ויש לו צרכים גשמיים כמו שיש לגוף של בהמה, הנשמה היא חלק אלוך ממעל ושואפת להתקרב לבוראה, כפי שאמרו חז"ל (הגיגה טז א'): ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה כמלאכי השרת, שלשה כבהמה. שלשה כמלאכי השרת, יש להם דעת כמלאכי השרת ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת. שלשה כבהמה, אוכלין ושותין כבהמה ופרין ורבין כבהמה ומוציאין רעי כבהמה, עכ"ל הגמ'. ומצות הקדושה היא שהאדם ישליט את הנשמה על גופו, וכלל חייו יהיו בצורה המתאימה לגוי קדוש, והיינו עם שיש להם נשמה טהורה שהיא חלק אלוך ממעל, וכלל מעשיהם הם במטרה להתקרב לה' ולעבוד אותו ולהיות ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ובמשנה באבות איתא התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין, כל חיי האדם בעוה"ז הוא כפרוודור בפני עוה"ב, וידועים דברי המסילת ישרים בפ"א וז"ל: כי אין הנשמה אוהבת העולם הזה כלל אלא אדרבא מואסת בו, אם כן ודאי לא היה בורא הבורא יתברך בריאה לתכלית שהוא נגד חוקה ונמאס ממנה, אלא בריאתו של האדם למצבו בעולם הבא היא, ועל כן ניתנה בו נשמה זאת, כי לה ראוי לעבוד, ובה יוכל האדם לקבל השכר במקומו וזמנו שלא יהיה דבר נמאס אל נשמתו כעולם הזה, אלא אדרבא נאהב ונחמד ממנה וזה פשוט, עכ"ל.

א"כ צורת החיים בעוה"ז צריכה להיות מתאימה לחיים של פרוודור לחיי עוה"ב, חיים של קדושה, חיים של הנשמה הטהורה שהיא נשאת לנצח לחיי עולם הבא".

במה תלויה השראת השכינה בבית היהודי?

"דבר זה מפורש בחז"ל, שהנה על הפסוק: "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל", מביא רש"י מחז"ל, שבלעם אמר זאת על שראה פתחיהם שאינן מכוונים זה מול זה. ומקור הדברים הוא מהגמ' בבבא בתרא (ס' ב'): אמר רבי יוחנן "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" מה ראה, **ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה אמר ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה**, ובילקוט שמעוני בלק (רמז תשעא) איתא: בשעה שירדו למצרים היו צנועים כל אחד ואחד בתוך אהלו שנאמר איש וביתו באו, לא ראובן היה מביט באשתו של שמעון ולא שמעון באשתו של ראובן, אלא כל אחד באהלו צנוע, ואפילו כשהיו ששים רבוא **במדבר כך היו צנועים ולא היה אחד מהם פותח פתחו כנגד פתחו של חברו**, כיון שצפה בלעם וירא ישראל שוכן לשבטיו, התחיל משבחן מה טובו אוהליך יעקב.

והנה מבואר כאן ברכה כפולה 'אהליך' ו'משכנותיך', ויתכן לבאר שבכל בית יהודי יש ב' מבטים, א. המבט הפשוט שהבית עומד לצרכים של המשפחה, ב. מה שהבית הוא מקום להשראת

בקודש פנימה

שו"ת עם הגאון רבי נפתלי קופשיץ שליט"א

שבתורה והמשניות וסוגיות הש"ס הנוגעות למצוה, ואח"כ היה נגש לקיום המצוה, עסק התורה יוצר חיבור פנימי לאותו חלק בתורה שעוסקים בו, כמו שביו"ט יש ענין לעסוק בעניני היו"ט, אברך שעוסק בלימוד בעיון בסוגיות הנוגעות להלכות אלו של כסוי הראש ושאר חיובי הצניעות והקדושה בש"ס ובפוסקים, זה מביא לחיזוק גדול לו ולבני ביתו.

יש הסבורים שיש מסורת בעולם הישיבות שלא מדברים על עניני קדושה?

היום חייבים לדבר על זה עם הבחורים! ישנם בחורים שאינם מודעים לחומר הדבר, כתוב בגמ' במסכת ע"ז (כ:) שמלאך המות הוא מלא עינים, ומדוע? כיון שמלאך המות הוא הרי היצה"ר בעצמו (עי' ב"ב טז:) דהיינו שהמיתה היא התוצאה הישירה של החטא, ומקור החטא הוא מהעינים 'עין רואה ולב חומד וכלי המעשה גומרים', הרי שמלאך המות נוצר מפגם העינים ולכן מלאך המות מופיע לאדם מלא עינים, אם לומדים ויודעים את חומר הענין זה שומר יותר מהכל, אחד הדברים שיש לדבר עליהם זה הפגישות שבין האירוסין לחתונה שיש הסבורים שזה מותר לחלוטין בלי שום הגבלה, בעצם מדובר כאן באשה שהיא ערוה גמורה כלפיו, והסתכלות בה לשם הנאה היא ביהרג ואל יעבור (עי' סנהדרין עה.), אז אם בחור נוהג כמו שרבותינו הורו לנו [ונפגש פגישות מעטות וקצרות בלבד] יש לו הגנה משמים, זה ג"כ נס, אבל מה ההיתר להאריך בזה כ"כ.

שמעתי מהמשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל שסיפר שבלווייה של הרמ"ק היה עמודא דנורא והיה שם בחור בן שש עשרה שזכה לראות אותו, והאר"י הקדוש קבע ללמוד

זכינו, חברי מערכת 'ושכנת', להתקבל במעונו של הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א - רב קהילת 'חניכי הישיבות' רוממה, בירושלים עיה"ק, ומראשי ישיבת 'בית מדרש עליון' בבני ברק, הידוע לכל בשיעוריו העמוקים והבהירים המתפרסמים בגליונות השבועיים 'מעדני כהן', ובשיחותיו המרוממות והמחזקות [אשר חלקם יצאו לאור בספר הנפלא 'גם יכולת'], לשמוע דברי אלוקים חיים - דברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב, על חשיבות ויקרות השמירה על גדרי הקדושה והצניעות, ועל החובה הקדושה לעסוק בלימוד ההלכות הנוגעות לענינים אלו, הרי הדברים לפניכם, השתדלנו לשמור על חמימות הדברים כשעת אמירתם, שמעו ותחי נפשכם.

הרב שליט"א עיין בגליונות הקודמים של 'ושכנת' שהנחנו בפניו, והביע את התפעלותו, 'אתם עוסקים בענין שהוא יסוד היסודות של היהודי, ענין הקדושה והצניעות, החיזוק בזה משפיע ומרומם קודם כל את האדם עצמו, וגם משפיע על כל העולם כולו', אומר הרב, ואנו מבקשים רשות כ'שליחי צבור', לשאול כמה שאלות:

מהי התועלת היוצאת מלימוד הסוגיות הנוגעות להלכות הקדושה והצניעות?

מלבד החלק של ידיעת ההלכה שאם לא לומדים לא יודעים את פרטי ההלכה ועלולים להכשל, יש תועלת נוספת שע"י עסק התורה הלב מתחבר למצוה, והאור של המצוה נמצא בתורה כמו שנא' 'כי נר מצוה ותורה אור' שהתורה היא האור של הנר שהיא המצוה, ובפרט בחלק התורה העוסק במצוה זו, בספר תולדות אדם [שרעק"א הביא ממנו להלכה] מובא שרבי זלמלה מוולאז'ין היה נוהג לפני כל מצוה ללמוד את כל הפסוקים

המשך בעמוד הבא -

צריך לדעת שהיא ערוה גמורה של אחות אשה שהיא בכרת, וצריך לנהוג בה בכל דיני ההרחקה מן העריות המבוארים בשו"ע באבהע"ז סי' כא, יש משפחות שמקובל שם שהגיסים והגיסות לא מדברים ביניהם בכלל זו בודאי ההנהגה הראויה עפ"י התורה, אבל במשפחות שלא נזהרים הוא בודאי מכשול חמור של הרבה עוונות שאפשר להכשל בהם.

יש הלכה שבדאינא דרכא אחרינא אסור לעבור במקום הנסיון, האם זה שייך רק בתל אביב או ברמת גן וכדו' או שגם באיזורים חרדיים יש חיוב ללכת ברחוב צדדי יותר אם אפשר ולא במקומות הומים כמו למשל במרכז גאולה או ברחוב רבי עקיבא?

פשוט שגם במקומות חרדיים מי שיכול ללכת במקום שיש בו פחות מכשולות יש בזה חיוב משום דרכא אחרינא, היה פעם תלמיד ששאל את מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על הגמ' שאומרת (ב"ק כ"ז:) שאדם שהלך ברה"ר ונתקל בכד ושברו פטור, משום ש'אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים', מה יהיה הדין במי שהולך בתל אביב שעל כרחו הוא צריך להשפיל את עיניו, האם שם יהי' הדין שונה? ענה לו מרן הגראי"ל זצ"ל בשאלה: וכי רק כשהולכים בתל אביב יש לשמור על העינים, כשהולכים בבני ברק לא צריך לשמור על העינים?

עוד צריך לדעת שגם בדליכא דרכא אחרינא ההיתר ללכת במקום הנסיון הוא רק אם אינו נכשל בהסתכלות

אסורה ח"ו.

ישנה בעיה שהנשים בדר"כ לא מודעות לנסיון של הגברים?

בודאי שמוטל על כל אחד להסביר זאת בתוך ביתו, מסופר על החפץ חיים שהיתה משרתת שעבדה בביתו והיא הלכה בבית עם נעלים שנוקשים ברצפה ומרעישים, והחפץ חיים התרעם על כך ואמר: 'מה היא חושבת, שאני מלאך'?

אנו יוצאים טעונים ברגשות קודש והתרוממות הרוח, בתקוה שנשכיל לשמר אותם לאורך ימים, בטוחים אנו שהקוראים גם הם יתעוררו ויתרוממו, כל אחד יקח לעצמו צידה לדרך, וע"י התחזקות של כל אחד ואחד מאתנו, נזכה להרבות השראת השכינה בישראל, עד להבאת הגאולה השלימה במהרה בימינו.

איתו בחברותא, ולבסוף כשהוא הגיע למחרת האר"י כבר לא רצה ללמוד איתו, כיון שהוא ראה עליו שהוא נכשל באותו לילה בטומאה היוצאת מן הגוף מחמת זחיחות הדעת, ור' אליהו זצ"ל ביאר שאעפ"י שהוא יכול לעשות תשובה אבל את המדרגה הגבוהה שהוא היה בה הוא כבר הפסיד, נורא נוראות...

אבל מאידך צריך להדגיש גם את המידה טובה מרובה, כמה אפשר להרויח כשמתגברים ועומדים בנסיון, כמו שאמרו חז"ל (דרך ארץ רבה פ"א) כל הרואה דבר ערוה ומעלים עינו ממנו זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר "ועוצם עינו מראות ברע וגו' מלך ביפיו תחזינה עיניך", צריך לדעת שכל פעם שאדם שומר את עצמו שלא לראות הוא מרומם את כל המדרגה שלו.

ישנו סיפור מחזק מאד, שמעתי אותו מכלי ראשון מאבי מורי [הגאון הגדול רבי משה פנחס הכהן קופשיץ] זצ"ל שסיפר כך: נכנסנו, שלשה אברכים מהכולל שע"י ישיבת חברון דאז, [הלא הם אאמו"ר, הגאון הגדול רבי אברהם טוקר בעל ה'ביכורי ארץ' זכר צדיקים לברכה, ויבדלחט"א הגאון הגדול רבי אביעזר פילץ שליט"א ראש ישיבת 'תפרח'], אל מרן הגאון הגדול רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל, ובקשנו שיאות לדבר בכנס לנשים לחיזוק עיני הנצניעות, והוא אמר כך: אני כבר יהודי מבוגר - מעל שמונים, וברוך ה' עד היום היצה"ר לא יכל עלי, אני לא אתן לו עכשיו צ'אנס

[הזדמנות] להכשיל אותי, והוא לא הסכים לדבר בפני נשים בשום אופן, הם סיפרו את הסיפור למגיד הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל שהתפעל מאד הסיפור וחזר עליו פעמים רבות בדרשותיו, אנו רואים מהי הנהגה של אדם גדול, שהיה מודע לחומר הענין וכמה צריך בזה שמירה יתירה, ולא אמר שהוא כבר זקן וזה לא יזיק לו, אלא אדרבה קיים בעצמו "אשרי אדם מפחד תמיד", ומעתה כבר מובן מה שהוא זכה לכ"כ הרבה לימוד והרבצת תורה, אחרי שהיה לו לב נקי וטהור.

יש אברכים ובחורים שנפגשים בנסיונות בתוך המשפחה

זה דבר שיש לעורר עליו, יש לפעמים אברך צעיר שיש לאשתו אחות קטנה, שאמנם כשהיא פחות מגיל שלש אז עדיין לא חלים עליה חיובי הרחקה, אבל אח"כ כשהיא גדולה יותר

בקודש פנימה

שו"ת עם הגאון הרב יהודה סילמן שליט"א

הקדמה

איש לא ישכח את חודש תשרי תשס"ט.

בכח' לחודש תשרי תשס"ט הביע מרן הגריש אלישיב את **כאבו** בפומבי, בעת אשר מסר את שיעורו היומי בתפארת בחורים על פרק "במה אשה" או אז מצא מרן לנכון להביע את **כאבו הגדול** בענין ההתדרדרות הנוראה שחלה כל העת בתחום הפאות, ואז הביא לעולם את ההגדרה דכל הנידון בין הפוסקים היה אמנם על חפץ ששמו פאה נכרית אך מראהו ומהותו היו שונים בתכלית ומה שהתירו הוא דוקא את אותם פאות "כמו לפני מאה שנה או קצת יותר יפה".

דברי מרן זצ"ל גרמו לציבור ענק בארץ ובעולם לעשות חושבים, ולהבין שהרכבת נוסעת כל העת לכיוון הלא טוב. ובבתים רבים החליטו אז על חישוב מסלול מחדש והגיעו למסקנה שהדרך היותר בטוחה היא הכיסוי במטפחת צנועה.

ומאז, המצב כידוע רק הולך ומחמיר. אין בעולם מפעלים

שהולכים אחורה, כולם דוהרים קדימה, אבל מאידך במקביל להתדרדרות, ישנה גם עליה פריחה ושגשוג, ותופעת ההחלפה מתרבה מיום ליום בקצב מעורר השתאות, כשמעת לעת זוכים אנו לעוד הארה שמיימית כל פעם מכיוון אחר.

בעת האחרונה מורגש בציבור הרצון להתרומם, לעלות קומה ולהתחזק. חבלי משיח הולכים ותוכפים, ועולה הרצון העז לקבל את הגאולה השלמה כשאנו ראויים.

ואכן בחודשים האחרונים יצאו הרבה קריאות מגדולי הדור להתחזק בצניעות הלבוש וכיסוי הראש, ולאחרונה יצאה קריאה ברורה שאינה משתמעת לשני פנים מביתו של הגאון הגדול הרב יהודה סילמן שליט"א אליו הצטרפו עוד ועוד מורי

הוראה ורבנים חשובים בקריאה מאוד ברורה לעידוד הנשים המחליפות ולהחליף את כיסוי הראש מפאה למטפחת.

שמנו פנינו למעונו של הרב שליט"א שברמת אלחנן, ובקשנו אם יוכל להקדיש מזמנו העמוס כמה דקות כדי לברר כמה נקודות, לשמוע מהרב שליט"א על מאחורי הקלעים של המכתב המיוחד, שעורר הדים רבים, והביא בס"ד לחיזוק גדול. הרב היה אמנם עסוק כל כולו בלימוד עמוק בסוגיות הקשות של ריבית, אבל כששמע מהי מטרת בואנו נאות לקבלנו בשמחה ובמאור פנים, והנה לפניכם תוכן הפגישה ככתבה וכלשונה.

הרב כתב לאחרונה מכתב חיזוק למתחזקות בניסיון השער, ולמכתב הצטרפו עוד כמה מגדולי הרבנים שליט"א.

קודם כל אנו רוצים לומר לרב שהמכתב עורר את הציבור וחיזק את הציבור, שמענו מנחה ונחה באופן אישי שהתחזקו מהמכתב.

"האמת שגם אלי הגיעו כמה ואמרו שהמכתב חיזק אותם".

יש ששואלים מדוע הרב סבור שראוי

להתחזק בנושא הזה דוקא?

"לא רק בזה צריך להתחזק, צריך להתחזק גם בלשון הרע, גם בתפילה, ובכל המצוות כולם, אבל המיוחד בנושא הזה, שברוב הדברים כשאדם נכשל הוא נכשל לעצמו, אבל בענין של צניעות, מי שנכשל בזה היא נכשלת לא רק לעצמה אלא גם עלולה להכשיל את הרבים, ולכן החיזוק בזה הוא חשוב מאוד".

יש שרוצים להתחזק ולהחליף למטפחת, אבל חוששים מתגובות המשפחה והחברה?

"יש בזה באמת קושי מסוים, אבל אני רוצה לומר לכם שאתם

המשך בעמוד הבא →

ברחוב לשלשה סוגים, יש אולי צדיקים יחידי סגולה שגם כשעוברת אשה הם כלל לא מרגישים בזה, ויש מנגד גם סוג הפוך של אנשים... אבל הרוב הם בני אדם נורמלים, הם משתדלים להשמר אבל הם לא מלאכים, ואם האשה הולכת באופן לא ראוי היא גורמת להם מכשול ומוטל עליה לעשות מה שהיא יכולה כדי למנוע את המכשול".

יש כאלו שמפרסמים השכם והערב מודעות נגד אלו החובשות פאות?

"זה גורם לתגובת נגד, יש כאלו הסבורים שכשאתה רוצה להלחם בתופעה מסוימת אז כמה שתדבר יותר חריף זה יותר ישיע, וצריך לדעת שבדרך כלל זה להפך, שכשמדברים חריף מאד מאבדים את ההשפעה, הדרך היא לחזק ולעודד".

אנכן שרוצה להשפיע בביתו שיעשו את הצעד הזה, מה הוא יכול לומר בבית?

"מה שכבר הזכרתי מקודם שהסגולה והערובה הטובה ביותר לזכות לילדים צדיקים זה להתחזק בצניעות, זה משפיע גם באופן סגולי וגם באופן טבעי, הילדים לומדים ורואים דוגמה אישית ליראת שמים אמיתית, אני חושב שאשה שתחשוב על זה תבין שזה עסק משתלם".

יש נושא נוסף שלאחרונה עוררו בו הרבה ואמנם רואים חיזוק בזה, אבל הוא עדיין מעט חיזוק נוסף, וזה ענין ההפרדה באוטובוסים, כיצד ניתן לעורר את הציבור להקפיד על כך?

"ראשית זו הלכה מפורשת שאסור ללכת אחרי אשה ברחוב, ואמנם היום שהרחוב מלא בנשים לא כ"כ שייך לקיים את זה אבל באוטובוס שאפשר לקיים זאת מדוע לא, אבל מעבר לכך במציאות של היום שהרבה פעמים לא מקפידים כמו שצריך על כללי הצניעות, וצריך לדעת שהצניעות כוללת לא רק את צורת הלבוש, אלא גם את צורת ההתנהגות, וזה דבר פשוט שכל אחד מבין אותו שכדי לשמור על קדושת המחנה ולמנוע מכשול צריך להקפיד על ענין זה של הפרדה באוטובוס".

לסיים, האם הרב יוכל לנכח את כל המתחזקים בשמירת גדרי הצניעות והקדושה?

"בודאי שכל מי שמתחזק בדברים אלו הקב"ה שמח איתו, וממילא הוא מביא על עצמו ועל כל משפחתו שפע של שמחה וברכה".

אמן, תודה רבה לרב על הדברים הנפלאים והמחזקים.

אנו יוצאים מבית מורינו הראב"ד שליט"א בהרגשה שרושם הדברים עוד יהדהד בנו ימים רבים. אין לתאר כוח של כל יחיד מישראל שמתעורר ומחזק את עצמו ואת ביתו. כל מה שנדרש מאתנו הוא לשמוע את הקול הקורא אלינו ולענות "הנני". קרבים ובאים ימים של גאולה, זמנים אשר אין חפץ בהם. לא תהיה אז אפשרות לקבל ולו קבלה אחת קטנה. מה שעשינו עכשיו הוא שלנו. מה שזכינו - יהפוך להיות חלק מאתנו. מבטיחים לנו ברכה, הצלחה, שמחה ושפע כבר כעת, ואין לשער את גודל העונג והשפע בבא. זה הזמן לתפוס. ללקוט. לאסוף אוצרות לנצח נצחים.

חיים היום בדור מפונק, כשאני הייתי בחור הציבור הדתי והחרדי היה קטן, וגרנו בשכונות לציבור חילוני, בתל אביב גרו יותר חרדים מבני ברק, הרבה אדמורי"ם גרו בתל אביב, וגם בבני ברק לא היה רוב חרדי, [עיריית בני ברק למשל היתה מורכבת משליש חילוני שלישי דתי ושליש חרדי], גדלנו בין חילונים, והיה מצוי מאד שמשפחה חרדית גרה בבנין שרוב הדיירים בו היו חילונים, ומטבע הדברים החילונים הסתכלו עלינו בתור משונים, ואותנו חינוכו שלא להתיחס לאיך שהסביבה מסתכלת עלינו.

הדור של היום גדל ברוך ה' בסביבה חרדית ולא מורגלים בנסיון הזה, אמנם בנושא הזה של חבישת מטפחת יש קצת את הקושי הזה של להיות שונה מהסביבה אבל נראה לי שזה לא עד כדי כך משונה כמו שהיה בדור שלי המציאות של ילד חרדי בסביבה חילונית, מה גם שיש היום כבר הרבה שחובשות מטפחת וזה כבר לא כל כך נדיר, נדמה לי שהיום כבר קרוב לחמישים אחוז מהציבור הולכים עם מטפחת, שהרי הציבור הספרדי רובו ככולו נוהג כך וגם בציבור האשכנזי בשנים האחרונות זה הולך ונעשה יותר ויותר מצוי, אמנם עדיין ודאי שיש בזה קושי וצריך לזה התגברות, אבל הרי על זה הקב"ה נותן שכר וכפי שאמרו חז"ל לפום צערא אגרא".

מה מרויחה אשה שמקפידה בזה?

"כל מי שמתחזק לעשות את רצון השם, גורם ממילא שישפיעו עליו שפע של סייעתא דשמיא, ובפרט בנושא הזה כשם שהאשה נזהרת שלא להכשיל אחרים, מידה כנגד מידה יהיה לה סייעתא דשמיא שהילדים שלה יגדלו לתפארת ולא יארע להם שום מכשול".

יש שמוענים שלהחליף למטפחת יש בזה משום הוצאת לעז על הדורות הקודמים שהלכו עם פאה?

"אומר לכם את האמת, מאחר ואשתו של החזו"א הלכה עם פאה ואשתו של הסטייפלר הלכה עם פאה, אז אי אפשר לומר שאסור ללכת עם פאה.

אני לא אומר שאסור ללכת עם פאה, מה שאני אומר זה שהפאות של היום השתנו מאד מהפאות שהיו בתקופת החזו"א והסטייפלר, הפאות של היום הם הרבה יותר יפות ונראות כשער טבעי, וממילא מצוי בהם מכשולות, אני עוד זוכר את הפאה של הרבנית של הסטייפלר, זה לא היה דומה בכלל לפאות של היום, ולכן במציאות של היום שאשה שהולכת עם פאה עלולה להכשיל, והרבה מאד מהפאות המצויות היום אסורות מדינא, הדרך הבטוחה להנצל ממכשול היא לכסות את הראש במטפחת ולא בפאה".

אין ניתן לדעת את ההגדרה של האסור והמותר בזה?

"אני לא רוצה להכנס להגדרה מדויקת של מה אסור ומה מותר, אני רק רוצה להגדיר את החובה של האשה למנוע מכשול של ראייה אסורה ברחובה של עיר, הרב"ה מפשיסחא אמר שההבדל בין החסידים של היום לחסידים של פעם הוא שהחסידים של פעם גם כשראו אשה ברחוב היו בטוחים שזה עץ והחסידים של היום גם כשהם רואים עץ הם חוששים אולי זו אשה, ברוח הדברים האלו אני חושב שאפשר לחלק את האנשים ההולכים

אין לנו עסק עם העבר אלא עם העתיד

ענין זה להרים את עצמו מיד לאחר מכשול, הוא החלק הראשון מעבודת התשובה, להתרומם מהמצב השפל שהעבירה הכניסה אותו, ולתפוס עוז וגבורה להמשיך בעבודתו כאילו לא קרה כלום [כלשון רבינו יונה באגרת התשובה 'עשה עצמו כבריה חדשה שאין לו לא זכות ולא חובה'], ורק אח"כ ניתן לטפל בתיקון הפגם של העבירה. למה"ד לבחור צעיר שנתפס לתוך חבורה רעה רח"ל וגזול מאנשים ומזיק את רכוש הזולת, ראשית צריך להוציא אותו מחבורתו, ורק אח"כ ניתן לתקן את כל מה שהזיק. כמו"כ ראש השנה בא קודם יוה"כ, כי ראשית צריך להתרומם מהשפלות ורק אח"כ לטפל בחטאים.

כלל גדול הוא בעבודת ה': אין לנו עסק עם העבר אלא רק עם העתיד! (עי' קובץ אגרות למרן החזו"א ח"ג סי' ס'). ורק ביום כיפור מתעסקים עם העבר.

כי הנצחון האמיתי תלוי אך ורק בסופה של המלחמה, שמי "שמכריע" את המלחמה הוא המנצח, אבל במשך כל זמן הלחימה הרי זוהי הדרך שלפעמים הצד האחד מתגבר ולפעמים הצד השני מתגבר. וא"כ אדרבא אם יראה האדם שלפעמים הוא מנצח ולפעמים הוא מנוצח, הרי זה סימן שהוא באמת יצא למלחמה [עי' ברכת פרץ פרשת במדבר], וזהו הרי הצעד הראשון לקראת ההצלחה – "לצאת למלחמה הזו" על אף הכשלונות שימצאו אותו בדרך. והחייל הגיבור אינו נופל ברוחו מהמכשולים, אלא אדרבא אלו יכניסו בו כוח ועוז להתגבר עוד יותר ויקרבו אותו לקראת הנצחון הגמור.

"כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי כ"ד). כל עוד שהאדם לא התייאש והוא עדיין נמצא במצב של "וקם", הרי הוא עדיין צדיק אע"פ שנמצא כעת במצב של נפילה. ורק ברגע שהתייאש, פרק מעליו שם צדיק, [ולפעמים יכול ליהפך למומר לדבר אחד ח"ו]..

תיקונים גדולים הנעשים ע"י דחיית ההרהור

לאחר מכשול מצוי שהמחשבה תחזור על עצמה, ויש קושי גדול לדחותה. כותב על כך בעל התניא (ליקוטי אמרים פכ"ז וכו'), שיש לו לשמוח בחלקו שהוא מסיח דעתו מהם, כי הוא מקיים מה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ואחז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה, ויש לו לשמוח בקיום הלאו כמו בקיום מצות עשה ממש.

ושני מיני נחת רוח לפנינו ית': א' ע"י עבודת הצדיקים שמבטלים הס"א לגמרי, ב' ע"י עבודת הבינונים שמשפילים את הס"א בעודה בתוקפה ובגבורתה, שהס"א מגביה עצמה כנשר והקב"ה מורידה ע"י אתערותא דלתתא הנעשה ע"י הבינונים. והפליג בזוה"ק פ' תרומה בגדול הנחת רוח לפנינו ית' כאשר משפילים הס"א למטה דעי"ז מתרומם כבוד הקב"ה למעלה על הכל. ולכן אל יפול לב האדם גם אם יהיה כל ימיו במלחמה זו, כי אולי לכך נברא וזאת עבודתו להשפיל הס"א תמיד ועי"ז אסתלק יקרא דקב"ה הרבה. ומקדושה זו נמשכת קדושה עליונה על האדם למטה לסייעו סיוע

רב ועצום לעבודתו ית'.

ואפילו אם נופלים לו מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפילה, אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע. ואל יפול לבו בקרבו, כי יש כאן שתי נפשות הנלחמות זו עם זו במוחו של האדם, שכל הרהורי תורה ויראת שמים הם מהנפש האלקית וכל מילי דעלמא הם מהנפש הבהמית, וכמו דרך הנלחמים שכשהאחד מתגבר אזי השני מתאמץ להתגבר ג"כ, כן כשהנפש האלקית מתאמצת להתפלל אז גם הנפש הבהמית מתגברת כנגדה לבלבלה במחשבה זרה שלה. והרי זה כמו אדם המתפלל בכוונה ועומד לנגדו רשע שמדבר עמו כדי לבלבלו, שזאת עצתו שלא להשיב לו משוב ועד רע ולעשות עצמו כחרש לא ישמע. כך אל ישיב מאומה נגד המחשבה זרה, כי המתאבק עם מנוול מתנוול ג"כ, רק יעשה עצמו כלא יודע ולא שומע ההרהורים שנפלו לו ויסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו. ואם טורדים דעתו מאד בחזקה, ישפיל נפשו לה' ויתחנן לו במחשבתו לרחם עליו ברחמיו המרובים, וככה ירחם על נפשו להצילה ממים הזידונים.

ההסתכלות עצמה היא עוון גדול

כתב הרמב"ם (תשובה פ"ד ה"ד) שאחד מן הדברים המעכבין את התשובה הוא הסתכלות בעריות, מפני שמעלה בדעתו שאין בכך כלום שהוא אומר וכי בעלתי או קרבתי אצלה, והוא אינו יודע שראיית עינים עוון גדול הוא, שהיא גורמת לגופן של עריות שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם עכ"ל. וכתב ר"י (ש"א ח') שהמסתכל בעריות תמיד ואינו מקבל על עצמו להישמר מזה נקרא מומר לדבר אחד.

ועוד מבואר במדרש (ויק"ר כ"ג י"ב) אמר ר"ל שלא תאמר שכל מי שהוא נואף בגופו נקרא נואף, גם הנואף בעיניו נקרא נואף שנאמר ועין נואף.

והדברים מובנים קצת עפ"מ"כ הראשית חכמה (שער הקדושה פ"ח ט"ז) "שהעינים אינם רואים אלא מכח הנשמה, ונמצא כח הנשמה יוצא לחוץ וקולט הדבר והוא ומתדמה במוח הדמיון, ואם יהיה הדבר שהסתכל ערוה, הרי הכניס ערוה במקום גבוה ונמצא מערב חול בקודש".

ורואים מדבריו שראיית העינים אינה פעולה זמנית, אלא העינים הם כלים שדרכם מעבירים דברים שמחוצה לה לתוך נפש האדם. שהנפש היא כמו ספוג שסופגת לתוך עצמה כל מה שנשאב אליה דרך העינים, והעינים הם כמו משאבה והם שואבים לתוך האדם כל מה שהם רואים. אם זה דבר קדוש הרי הוא שואב לתוכו קדושה, ואם זה דבר טמא שואב לתוכו טומאה.

והאדם הזה נהפך לאדם עם מהות אחר, שעד היום הוא היה פלוני בלי הראייה הזו, ומהיום והלאה הוא פלוני עם הראייה הזו, כמבואר בדרשות הר"ן שכל מעשה דיבור ומחשבה של האדם נרשם בנפש ונעשה חלק בלתי נפרד ממנו, והראייה הזו תלויה אותו עד לזיבולא בתייתא.

אני אומר את הדברים קצת פחות חריף ממה שהם נאמרו, אני אומר זאת בעדינות, אבל הדברים היו קשים, ממש קשים!

אמרתי לו, 'כבוד הרב, אתם לא יכולים ללכת ולהשאיר אותנו ולהגיד אנחנו לא יודעים. - אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. אתם חייבים להדריך אותנו! אנחנו לא יכולים להשאיר ככה!' [זה לא הרב הראשון שאמר לי שהוא לא יודע, זה השני, רק הראשון אסר עלי להגיד בשמו. הוא היה אפילו מנהיג ציבורי יותר ידוע בעולם של עובדי ה', אבל הוא לא התיר לי להגיד בשמו].

ואז הוא אמר, - "כשאני אומר שאני לא יודע מה להגיד לכם, הפשט הוא שבתור אנשי ציבור אני לא יודע מה להגיד לכם מה לעשות עם הציבור, אני לא יודע מה להגיד לכם... אתה והחברים שלך תצטרכו לעלות על הבמות ולצעוק את הדברים האלה, ויזרקו בכס חיצים ובליסטראות. ואני לא יודע אפילו אם זה יועיל, אני לא יודע אם זה יועיל, זה יועיל רק לאותם שבליבם יודעים שזו האמת - לחזק אותם פשוט. אבל אם תעזור לשנות מישור - ספק גדול אצלי".

"אבל אתה רוצה לדעת באופן פרטי (בתור יחיד), אני חייב להדריך אותך באופן פרטי. אתה, תרשום על כתלי ביתך את הפסוק, - 'כי כל העמים ילכו איש בשם אלוהיו, ואני וביתי נעבדה את השם'. אתה תשתייך לציבור, אתה לא יכול בלי, כך גזרה חכמתו יתברך. אתה צריך את מוסדות החינוך, אתה צריך את ההכשרים, אתה צריך את המנין, אתה צריך את הכל, אבל אתה תהיה בעיגול סגור הרמטי בתוך הזרם. - לא מתמזג ולא מיטשטש, ולא נהפך ל'דייסה' הזו שנקראת 'ציבור'".

"למעשה, כלל! כל דבר שפשוט וברור לך שאין רצון הקב"ה שתעשה אותו, אבל 'כולם עושים אותו', [אם יש לך ספק - תשאל רב]. אם אין לך ספק, - ברור שאין רצון הקב"ה שתעשה, אבל 'כולם' עושים, - תזהר מהפח הזה יותר מדברים אחרים בעבודת ה', כי זה הניסיון של הדור. תתרחק מזה כמו מאש! ואל תיבהל ממה שכולם עושים."

"ואפילו אתה יודע שאותו אחד שלא מקפיד הוא אולי עובד ה', אבל אתה - אל תיפול בפח הזה! - כולם? היה מעשה עם הנווד ביהודה, - הנווד ביהודה שמע פעם משהו בבית המדרש קורא לשמש בכינוי (בצורה לא מכובדת), מספרים שהוא ממש הזדעזע. הוא החזיר ורעד, עד שהוא הצליח לדבר - 'אתה עובר איסור דאורייתא! איך אתה עושה את זה?!' אז אותו יהודי בשביל להתנצל הוא אמר 'כולם קוראים לו כך', אמר לו הנווד ביהודה - 'יש מקום בגנינום לכולם! כולם עושים - וכי צפוף שם, מה זה כולם?!' (עד כאן המעשה עם הנווד ביהודה, ואז הרב זצ"ל סיים) - אנחנו נמצאים בדור שהניסיון הגדול ביותר זה 'כולם!', ע"כ.

שמעתי מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל,

הוא אמר לי: "זה דור של בירור, הרבה לא אשמים בזה שהם היו מעבר לגדר, אז הקב"ה מושך אותם כמעט בעל כרחם לכל אחד

מהבעלי תשובה יש הסברים למה הם חזרו בתשובה, יש להם הסברים, אבל למה באמת הם חזרו בתשובה, זה לא הגיוני. אבל, יש הרבה נשמות בפנים שאף פעם לא חזרו להיות בפנים, ואז יש נסיון - יש כאלה שנפלטו. ויותר קשה - אלה שנשארים בפנים, וליבם בל עמם". פירוש, הם 'בזרם החרדי', כך קוראים לזה היום. הם בתוך הזרם, לא כדאי להם, או שהם לא רוצים להילחם, או שלא משתלם להם, או אין להם אומץ לצאת.

אחרי הרבה מאד שנים, כמעט עשרים וחמש שנה, הייתי לפני הגאון הרב יואל קלופט זצ"ל, אב"ד של חיפה, - חוץ מהגאונות המדהימה שלו בנגלה, הוא נחשב בעולם הליטאי 'המומחה' בתורת הנסתר. סיפרתי לו את הדברים, והוא אמר לי, "כנראה שאתה היית צעיר לימים אז, ולכן הרב זצ"ל לא אמר לך את כל האמת. כי האמת היא שעל פי דרך הטבע מאד עלול להיות, קרוב להיות, שהרוב של שומרי מצוות לא יהיו עובדי ה'! [רוב זה לא רק תשעים אחוז, מספיק גם חמשים ואחד אחוז], הקב"ה יוביל את המהלך של הניסיונות של הדור, שמי שלא יהיה עידיני, ולא יהיה מוטרד, ולא יפריע לו השאלה האם אני עובד ה' או לא עובד ה', בפשטות - הוא יפול בפח הזה! יפול בפח הזה!"

אז אני שאלתי אותו מה אנחנו עושים? מה צריך לעשות? הוא אמר לי דברים הרבה יותר חמורים. הוא אמר, - "אני לא יודע. אנחנו [על זקני הדור], עלינו נאמר 'ותשחק ליום אחרון' [זה היה שנה וחצי לפני פטירתו]. לא בגלל שאנחנו בטוחים בחלקינו בעוה"ב, אלא בגלל שאנחנו כבר לא יודעים מה לעשות בעולם הזה. אני הגעתי לכאן, החזו"א זצ"ל שלח אותי, ציוה אותי לשבת כאן להיות אב בית דין, להיות פוסק להנהיג קהילה. השתדלתי למלא את התפקיד הזה, קשה היה לי, השתדלתי למלא אותו באמונה. היום אני לא יכול, אני לא מבין את הדור הזה."

"גם לנו היה קשה כשהיינו ילדים, כל דור היה לו את הניסיונות שלו, אבל היה ברור איפה היצר הרע ואיפה היצר הטוב. היינו מברכים 'המבדיל' בכוונה אמיתית. הניסיונות שלנו היו - ללכת לחיידר רעבים. אני חמש - שש פעמים התעלפתי מרעב. הילדים היו מפחדים פחד מות מה יקרה למשפחה, מתח, קשה מאד, בפרט בירושלים. אני זוכר - כשהתחלנו ללמוד פרק 'האשה שנתארמלה', שלשה ילדים בכיתה התחילו לבכות, כי אבא שלהם חולה ואז לא ידעו כל מחלה איך זה יגמר. אבל היה ברור איפה הם ואיפה אנחנו."

"עכשיו גדל דור חדש, אני מכיר אנשים - הוא מדקדק, הוא מחמיר, הוא מהדר, ואין לו שום קשר לקב"ה. 'טכנוקרטי של השו"ע'. יש לו תקנון, הוא חי לפי התקנון... אבל הלב, איפה הלב?"

ושבתם וראיתם בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו

אני רוצה לתת לכם תמונה מה שמעתי מזקני הדור: - הייתי ילד בגיל ישיבה קטנה, היה בשכונת מגורי, בבית וגן, יהודי ת"ח גדול, נסתר. לא הכירו אותו בתור ת"ח, קראו לו חכם סולימן דוד ששון. הוא היה מיליארדר אדיר, החזיק את עולם התורה באירופה, אבל לא ידעו שהוא ת"ח. ואני, כיון שאבא שלי דחף אותי בעקבותיהם של זקני הדור שהיו באותה שכונה, גיליתי שהוא לומד בלילות חברותא, לילה אחד הוא למד עם רבי אליהו לופיאן זצ"ל, ולילה אחד למד עם מרן הרב אברמסקי זצ"ל. היו גם שמועות שהוא למד עם האדמו"ר מאמשנינוב הזקן, אבל זה אני לא יודע. גם שמעתי שבח"ל הוא למד בקביעות עם הרב דסלר זצ"ל. אמרתי, אם יש לו חברותות כאלה טובים אז למה לא איתי... אז ביקשתי ממנו, בתמימות, ממש בתמימות, וכיון שהוא היה צדיק גדול וגם עניו גדול, והוא לא ידע להגיד לא, אז הוא אמר 'כן'. כל שבת שהייתי חוזר מהישיבה, פעם או פעמיים בחודש, הייתי יושב איתו שעתיים ולומד.

פעם אחת התלוננתי בפניו על הקושי שהיה לנו, ילדים חרדים בירושלים לפני דור. השנאה שהיתה ברחוב החילוני [היום זה לא קיים בכלל, זה לא מענין אותם היום כן דתי או לא דתי, העיקר הפיצה - טובה או לא טובה זה מה שחשוב] לא היתה מציאות שאנחנו נעלה לאוטובוס ולא היה לפחות מישור אחד שיעשה איזה פרצוף, שיתרחק, שהנהג לא יגיד מילה... פעם אחת היה איזה מקרה, הפגנה, לא זוכר בדיוק מה היה, וסיפרתי לו. אז הוא אמר לי, -

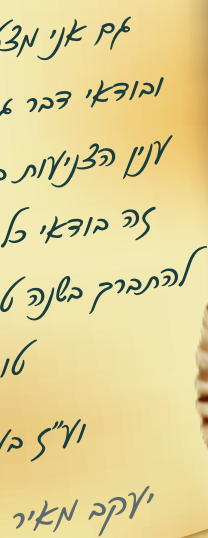
"תדע לך שהקב"ה 'מאמן' אותך לקראת עבודת ה' שתהיה לך כשתגיע לגיל בינה. הקב"ה מאמן אותך, כי כשאתה תגיע לגיל בינה המלחמה האמיתית של עובד ה' לא תהיה עם השפעת החברה החילונית אלא עם השפעת החברה הדתית, שומרת המצוות, וכך הוא הסביר:

"זה מה שהגמרא אומרת על הפסוק של 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו'.

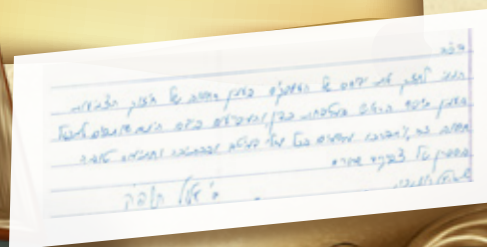
ושואלת הגמרא היינו צדיק היינו עובד אלוקים, היינו רשע היינו לא עבדו, יש כאן לכאורה כפילות, אז הגמרא אומרת אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד. [מה באמת הפשט בזה, יש הרבה פירושים על זה, מה זה 'מאה' ומה זה 'מאה ואחד', אבל מעבר לכל הפירושים זה פשוט שהגמרא מביאה רק דוגמא, הרי לא מדובר רק על השונה פירקו, זה נאמר על גברים ועל נשים, על כולם]. - כשיבוא משיח, יהיה בירור בין מי ששומר מצוות למי שלא שומר מצוות. זה הפשט הפשוט 'בין צדיק לרשע'. ויהיה עוד בירור נורא ואיום בתוך הציבור של השומרי מצוות, בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, הפשט הוא - שיתברר שיש מציאות מזעזעת שיהודי לכאורה שומר כמו שכולם שומרים, מדקדק מהדר מחמיר, הכל הוא עושה, אבל הוא לא עובד ה'. זה יהיה המבחן הגדול ביותר!"

ואז שמעתי לראשונה, וזה היה כמעט נבואה, שתהיה תנועה של בעלי תשובה. ועל הדבר הזה עצמו

לְהַתְּיַמֵּת שוֹחֵם
וּלְפָרְשֵׁי בָרָסָם

שריאל כוזנברג

זכתתם ליס?

אליהו פרוסקין בהלכות הלכות
 בבית אלו בו מתחזקים באבול
 ובזניחות וכל הברכות יאלו אל
 ראלי המתחזקים בארון ולכתי וכל
 המתחזקים יתברכו בהרבת הלנים
 בטובות אברכה

מסודר בן שמעון

טריק אדברים הנ"ל
 קדוה מאד אהעק את
 הכלל ישרא ובכחות
 המסייעים יצכו
 ובה ומתקרה וכל

ב
 רב"ח
 שטין

ועד שיהא ואלו שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא

שם שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא
 שיהא שיהא שיהא שיהא

תפוח עץ שים בעמדה גם

סניגור ליום הדין

בהו"ק למערכת 'ושכנתי'

אתה שותף במאות ואלפי חיזוקים בצניעות וזכות הרבים תלויה בך

בסכום של 52 ש"ח לחודש אתה שותף של 100 עלונים

בסכום של 104 ש"ח לחודש אתה שותף של 200 עלונים

בסכום של 156 ש"ח לחודש אתה שותף של 300 עלונים

דרכי התרומה:

- * במזומן או בהעברה בנקאית - במוקד ושכנתי 052-716-0888
- * באשראי ולהקמת הו"ק בנקאית - חפש בנדריים פלוס 'ושכנתי'
- * בנדריים פון: 03-763-0585 שלוחה 6518

ניתן לקבל סעיף 46

יש ליצור קשר במוקד ושכנתי.

לפניות ותגובות ניתן להשאיר הודעה
במערכת 'ושכנתי' 074-7968206